ПІОНЕР

ЛИСТОПАД

1977

В. СКУБИРА. Великий почин.

ХУДОЖНІЙ ЛІТОПИС РЕВОЛЮЦІЇ

ПІОНЕРІЯ

№ 11
(650)
ЛИСТОПАД
1977

ЩОМІСЯЧНИЙ ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА.

ВИДАЄТЬСЯ З 1 ЖОВТНЯ 1923 РОКУ.
ВИДАВНИЦТВО ЦК ЛКСМУ «МОЛОДЬ» м. КИЇВ.

Затверджено Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27 травня 1977 р. Текст перекладу затверджено постановою Президії Верховної Ради Української РСР.

ГІМН СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Текст С. МИХАЛКОВА і Г. ЕЛЬ-РЕГІСТАНА.
Переклад М. БАЖАНА.
Музика О. В. АЛЕКСАНДРОВА.

Союзом незламним республіки вільні
Навік об'єднала Великая Русь.
Хай квітне, народами створений спільно,
Єдиний, могутній Радянський Союз!

Славимо велич Вітчизни свободної,
Дружби народів опори в віках!
Партія Леніна — сила народная
До комунізму нам вказує шлях!

Крізь грози світило нам сонце свободи
І Ленін великий нам путь осіяв,
На битву за правду покликав народи,
Натхнення на труд і на подвиги дав.

Славимо велич Вітчизни свободної,
Дружби народів опори в віках!
Партія Леніна — сила народная
До комунізму нам вказує шлях!

У звершенні славних ідей комунізму
Ми бачим, країно, майбутнє твоє.
Червоному стягу своєї Вітчизни
Народ наш несхитну присягу дає.

Славимо велич Вітчизни свободної,
Дружби народів опори в віках!
Партія Леніна — сила народная
До комунізму нам вказує шлях!

© «Піонерія», 1977 рік.

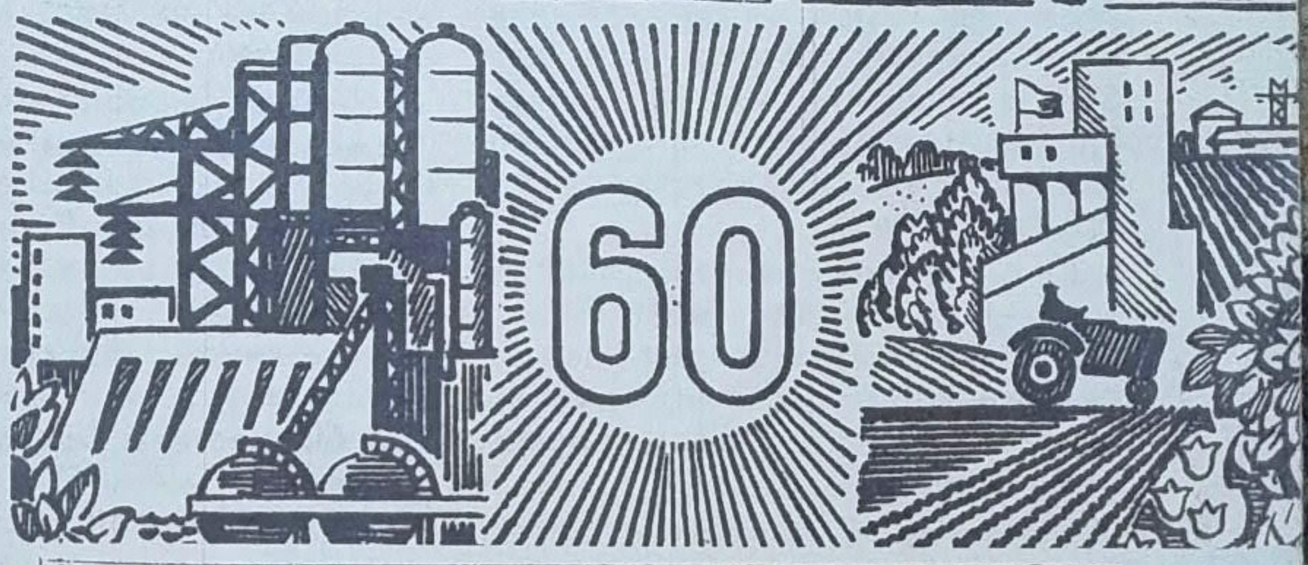

Юний друже!

Цей номер журналу присвячується славній даті — 60-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції. Читаючи його, ти ще раз пройдеш маршрутами Всесоюзного маршу піонерських загонів «Йдемо дорогою Леніна, дорогою Жовтня!», зустрінешся з ветеранами буремних років боротьби за владу Рад, соратниками В. І. Леніна, з тими, хто штурмував Зимовий, відстоював завоювання Жовтня, хто нині примножує славу Радянської Вітчизни.

Сьогодні, юний друже, твої рапорти — Революції, Партії, Вітчизні.

ДО ТЕБЕ ЗВЕРТАЄТЬСЯ ВЕТЕРАН РЕВОЛЮЦІЇ ★

ЖОВТЕНЬ — У НАШИХ СЕРЦЯХ

Ф. З. МИНАЙЛЕНКО,
член КПРС з 1917 року.

Федір Захарович МИНАЙЛЕНКО. 1977 р.

ЧАСТО, поринаючи спогадами у далекі дні молодості, я намагаюся визначити для себе найбільш яскравий, хвилюючий день, що осяяв моє життя, став відкриттям найголовнішого в людині.

Цей день ніколи не зітреться в пам'яті. Зустріч з Леніним у грудні 1918 року в Москві, звідки я мав повернутися на Україну для участі в боротьбі проти кайзерівських окупантів. Надзвичайна простота, уважність, гаряче прагнення глибше зрозуміти співбесідника, — все це вражало, приваблювало в Іллічеві.

Того голодного року я вручив Іллічу скромний подарунок наших червоноармійців — пастилу, зварену з кавунів. Володимир Ілліч був зворушений увагою бійців. Він довго розпитував про їхні потреби, настрої, захоплено говорив про майбутнє.

І я щасливий, що мені довелося дожити та на свої очі побачити всі ті грандіозні звершення, перетворення, про які тоді переконано і полум'яно говорив вождь пролетаріату.

Нас у сім'ї було четверо братів. Батько працював шахтарем, робітником-носієм, мати — пралею. З російсько-японської війни батько додому не повернувся. І жити нам стало ще важче. Мешкали в одній кімнаті, всі діти спали на підлозі, тільки мати — на зламаному ліжку.

Шкільну науку здобував недовго — лише три зими провчився у приходській школі. Вже з одинадцяти років був змушений працювати, навчався слюсарної справи, згодом пішов на Харківський машинобудівний завод токарем.

Мені пощастило. На одному верстаті зі мною працював більшовик Павло Рижов. Це він доручав мені розповсюдження прокламацій і запрошував на політзаняття, що підпільно проводилися то на Кирило-Мефодіївському кладовищі, то в кочегарці, то в когось удома. Тоді й прилучився я до марксистсько-ленінського вчення. Збігали, сповнені бурхливими, хвилюючими подіями дні, одночасно зростала моя політична зрілість.

Лютнева революція. Рижов рекомендував обрати мене членом заводського комітету, а в березні я став членом Ради робітничих депутатів Харкова. На той час я вже вважав себе переконаним більшовиком. Нелегко було відстоювати політику нашої партії, бо більшість у Раді тоді становили есери, меншовики, октябристи, одзовісти, ліберали, українські націоналісти та інша нечисть. Але ми прагнули переконати у своїй правоті представників інших фракцій, зокрема, таких, як «Спілка трудящих жінок», фракція безпартійних.

Тоді ж мені було доручено формування загону Червоної гвардії на заводі, а на початку травня обрано членом Петинського (тепер Червонозаводського) районного, потім — членом Центрального штабу Червоної гвардії Харкова.

У червні 1917 року я став членом партії більшовиків.

Завоювання Жовтня пролетаріат відстоював в упертій боротьбі з німцями, білогвардійцями, петлюрівцями, гайдамаками, денікінцями. Мені особисто довелося воювати на Україні і в Росії. Харківські червоногвардійці допомагали донецьким шахтарям у боротьбі проти Каледіна, визволяли Полтаву і Київ від петлюрівців.

Будучи комісаром артилерійського парку 14-ї армії, я працював під керівництвом К. Є. Ворошилова. Пригадую один епізод тих днів. Мені було доручено доставити чотири ешелони зброї до Брянська. Вже на станції Знам'янка машиністи втекли з поїзда: піддалися паніці, недостатньо високою виявилася їхня політична свідомість.

У загоні були здебільшого шахтарі, робітники Луганського паровозобудівного заводу. Терміново зібрав мітинг, звернувся з закликом будь-що доставити брянським товаришам зброю. Знайшлося шість чоловік, котрі вміли вести паровоз. Сам їхав у першому ешелоні, поруч з машиністом. Причаєна тиша часто порушувалась короткими, уривчастими пострілами. Здавалося, що у цих складних умовах завдання не виконати. Та дорогоцінний вантаж було доставлено вчасно.

Брав участь у революційних подіях мій молодший брат Іван. Страшна була його доля. Й досі не зарубцювалася в серці та рана. Відступаючи з Харкова у складі червоноармійських загонів під час німецької окупації міста, ми доручили йому зберегти зброю — ящик гвинтівок, патронів, гранат і кулемет, щоб потім переправити їх до Настусі Трофимової. Звідтіль зв'язкові мали доставити все в ліс партизанам. Нікому не спадало на думку, що хлопчина, безтурботно подавшись до лісу з рулоном паперу, в такий спосіб

Федір Захарович МИНАЙЛЕНКО в роки громадянської війни.

переправляє гвинтівки і патрони. Івана залишили для підпільної роботи і при денікінцях. У жовтні 1919 року його заарештували і кинули в тюрму.

Листопадової ночі у Григорівському бору озвірілі денікінці закопали хлопця у землю живим. Хлопчина прожив лише шістнадцять весен, але йому було дано головне — глибоко пізнати найвищу мету життя. Тепер у Харкові встановлено пам'ятник Іванові Минайленку на алеї героїв-комсомольців і бюст на території парку Харківського тракторного заводу. Одна з вулиць на Холодній горі також носить ім'я юнака. Іванове ім'я присвоєно піонерським загонам і дружинам шкіл Харкова.

У моєму житті було багато цікавих зустрічей з видатними діячами Радянської держави. У 1905—1906 роках барикадними боями у Харкові керував Федір Андрійович Артем-Сергєєв. У червні 1917 року він очолив Харківську парторганізацію і особливу увагу приділяв формуванню Червоної гвардії. Отоді й доводилося з ним зустрічатися. Товариш Артем користувався величезним авторитетом і повагою у робітників.

Людиною великого щедрого характеру, рідкісної чарівності був всеукраїнський «староста» Григорій Іванович Петровський. Я неодноразово зустрічався з ним у Харкові.

Нам, більшовикам, вихідцям з трудового люду, партія довіряла тоді найбільш відповідальні ділянки роботи. 1920 року мене було призначено членом трофейної комісії в Одесі по обліку коштовностей, експропрійованих у буржуазії, що втекла. В країні — голод, тиф, розруха. А тут — золото, діаманти, хутра. Та всі ми знали, як потрібні країні кошти. Не було випадку, щоб хтось спокусився хоч на копійку.

Якось після хвороби зайшов до секретаря Харківського губкому партії товариша Кіркінеса, якого знав ще з 1917 року. Він повідомив, що є пропозиція послати мене працювати у легку промисловість. Я був здивований: мені, токареві, машинобудівнику, пропонують настільки далеку від моєї професії, мого досвіду справу! Все це чесно сказав секретареві, на що дістав чітку і зрозумілу відповідь: Ленін просив зайнятися організацією пошивних фабрик, майстерень — народові, армії потрібні одяг, взуття, обмундирування.

Так я почав працювати у легкій промисловості. Був директором фабрик, головою губернської спілки текстильників, керуючим легкою промисловістю Харківської області.

У важку для нашого народу годину — з липня 1941 року — уповноважений Військової Ради Південно-Західного фронту, воював під Сталінградом, Воронежем, на Курській дузі...

Часто одержую листи зі шкіл рідної Харківщини, Москви і Львова, Вінниці та Одеси, Бреста й Тбілісі, Сахаліна і Камчатки, зустрічаюся з дітьми, молодими воїнами, студентами, робітниками, колгоспниками. І в листах, і під час наших бесід молоді люди нерідко запитують: що мені додавало сил, що підтримувало в найтяжчі моменти життя. Я завжди відповідаю: глибока віра в правоту ідей нашої партії і народу, вірність справі Леніна, Революції.

Хвилюють ці зустрічі, зустрічі з юністю, щасливою, життєствердджуючою та цілеспрямованою. Дивлячись на них, завжди закликаю вчитися не лише опановувати основи наук, а й не забувати про найголовніше — виховувати в собі риси патріота, відданого справі Леніна, ідеям нашої Революції, риси невтомного будівника нового суспільства, цільної, принципової людини.

Наша молодь прекрасна. Вона діяльна, цілеспрямована, гідно продовжує славні бойові і трудові традиції радянського народу.

Сьогодні, коли все прогресивне людство відзначає 60-річчя Великого Жовтня, ми, ветерани партії, говоримо своїй юній зміні: віримо у вас, плем'я молоде, чудове, у ваш добрий, допитливий розум, гаряче серце, у ваші вмілі золоті руки, у ваше покликання — бути будівниками найсправедливішого на землі комуністичного суспільства.

НАШЕ ДИТИНСТВО — НІЖНЕ СВІТАННЯ

Ленін і Жовтень—єдине дихання,
сяє промінням зоряний стяг.
Наше дитинство, як ніжне
світання,
а завтра покличе незвіданий
шлях.

Ленін і Жовтень — єдине
дерзання,
що заплелось у веселки шляхів.
В нас, піонерів, єдине бажання—
продовжити сяючий подвиг
батьків.

Ленін і Жовтень — єдина дорога,
що проводжає в космічний політ.
Вчора здобута трудна перемога,
а завтра ми знову готові в похід.

★★★

ГАРТОВАНА ПІСНЯ

Немеркнучий подвиг летить над роками,
і сонце мережить заквітчану даль.
Корчагін живий!
І корчагінці з нами,
з дитинства гартуємо сталь.

Літа посивіли, неначе тумани,
і Волга озвалась на голос Дніпра.
Будьонний живий!
І будьоннівці з нами,
не гасне відваги зоря.

Далеке відлуння гримить над ланами,
ти чуєш, солдате, то битва твоя.
Нас кличе Гайдар!
І тимурівці з нами,
Ми всі — піонерська сім'я.

У космос тривожний відчинені брами,
на інших планетах залишений слід.
Гагарін живий!
І гагарінці з нами,
готуємось разом в політ.

ДЕ НАРОДЖУЮТЬСЯ ЗОРІ

Де народжуються зорі,
там і крила наших мрій.
У небесному просторі
лине гомін-грозовій.

Линуть грому дивні звуки,
там і наш космічний крок.
Ми приходим до науки,
мов на перший свій урок.

Ми навчаємось дерзати
в молодій країні знань.
Світ природи відкривати,
наче цвіт людських бажань.

Чи на суші, чи на морі —
діло в кожного своє.
І відкриються нам зорі,
як такі сміливці є.

А в душі не спить дерзання,
до роботи кличе знов.
Починається з навчання
кожний справжній Корольов.

Ждуть нас крила чи
верстати —
стежка в кожного своя.
Здрастуй, юний космонавте,—
здрастуй, зоряна сім'я!

КРАЇНА ГЕРОЇВ

Усім нам знайома
країна дитинства,
що хлібом щаслива
і сонцем іскриста.

Ласкавим промінням
завжди вона сяє —
і всім усміхається,
всіх зігріває.

Щодня у навчанні,
щодня у роботі —
країна юннатів,
країна пілотів.

Ми в праці натхненні,
ми в дружбі єдині.
І серцю співається
в нашій країні.

Летить наша пісня,
мов сокіл крилатий.
Ми з нею в поході,
Гайдар — наш вожатий.

Стрічаємо разом
веселу зірницю.
Хлопчиш-Кибальчиш
нам відкрив таємницю.

Душа його мужня
і вдача завзята:
ми любим його,
наче старшого брата.

Героя свого
нам повік не забути,—
на нього ми прагнемо
схожими бути.

Несем його пісню
в світи голубині.
Є місце для подвигу
в нашій країні.

І ми виростаєм
тобою зігріті,
Вітчизно братерства —
найкраща у світі.

Малюнки
О. ЯЦЕНКА.

У РІДНІМ КРАЮ

У рідним краю — нам сонце і трави
ласкаво дарують проміння своє.
І в ранньому небі веселі заграви,
коли над Вітчизною сонце встає.

У рідним краю — нам вітер і зорі
на крилах приносять легенди здаля,
щоб ми пам'ятали у щасті і в горі,
що кров'ю полита священна земля.

У рідним краю — нам зерна і ниви,
щоб ми засівали всю землю добром.
І поруч з батьками зростали щасливі
під рідним навік материнським крилом.

У рідним краю — і пісня, і доля
даровані в спадщину змалечку нам.
І стежка до саду, і хлібне роздолля
належать довіку батькам і синам.

У рідним краю — нам поле і ріки
вихлюпують квіти і хвилі свої,
щоб ми пам'ятали назавжди, навіки
у спадщину нам заповітні краї.

★★★

ГОЛОСНИЙ ДЕНЬ

Ходжу по гаю.
З гаєм розмовляю.
Я знаю мову батьківського краю.

Мене сюди щоліта водять птиці
по найсолодші ягоди — суниці.

Люблю я гори, і дружу з рікою,
і теплу воду пробую рукою.

Я бачив тут, як жайворонки з ночі
росою чистою вмивають очі.

Як день дзвенить струною в небокраї,
хоч від землі він сили набирає.

Нехай дзвенить до неба і до серця,
він пив наснагу з кожного джерельця.

А я свій день по голосу пізнаю
в співучій мові
батькового краю.

РАПОРТУЄМО ТОБІ, ВІТЧИЗНО!

У дні святкування 60-річчя Великого Жовтня піонерія республіки складає свій рапорт партії, народові, Вітчизні. Учасники Всесоюзного маршу піонерських загонів «Йдемо дорогою Леніна, дорогою Жовтня!» звітують про відмінне навчання, суспільно корисну працю, про свою дружбу і солідарність із зарубіжними ровесниками.

Завжди і в усьому юні ленінці рівняються на старших товаришів — комуністів, вчаться в них жити і працювати по-ленінськи. Є про що розповісти школярам відомому металургу «Запоріжсталі» Герою Соціалістичної Праці Григорію Костянтиновичу Пометуну (фото внизу), прославленому колгоспному механізатору з Херсонщини Марку Андроновичу Бразі (фото праворуч), учаснику оборони Москви Олексію Івановичу Єременку (фото вгорі).

Фото Б. КОРОБЕЙНИКОВА та К. ГОЛУБЄВА.

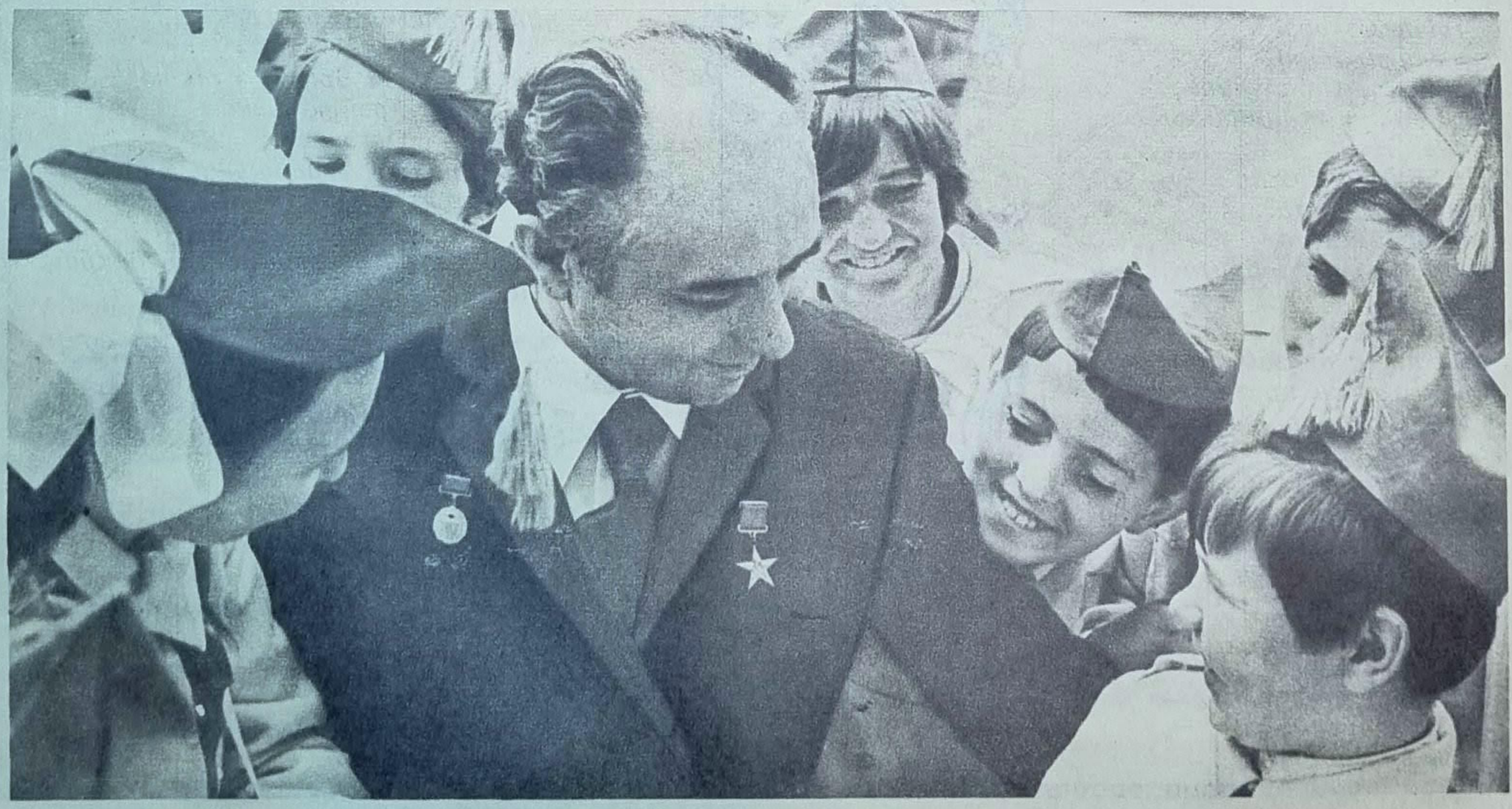

ЦІКАВІ ХВИЛИНИ

В нашому загоні 32 піонери, і всі добре вчаться. І ось як цього досягли.

На уроці зоології ми вивчали життя бджіл. Учні, яких викликали, відповідали, в основному, за підручником. І тільки Сашко Скопюк так розповідав про бджіл, що всі ловили кожне слово.

— І де ти таке цікаве вичитав? — обступили його на перерві однокласники.

— А ось, у журналі. — І Сашко показав «Науку и жизнь». — Я завжди читаю додаткову літературу.

Всі ми були приємно вражені. Після цього і інші спробували так готуватися до занять. Уроки стали проходити цікаво й змістовно. А невдовзі з класного журналу зникли двійки. І на їхньому місці з'явилися четвірки та п'ятірки.

Потім ми організували «Цікаву п'ятихвилинку». Наприклад, всі, готуючись до уроків, читали додаткову літературу, щось цікаве дізналися, але виступити не змогли. Тоді ми залишалися після уроку, і кожен розповідав, що він прочитав нового, доповнював інших.

«Цікавих п'ятихвилинок» з нетерпінням чекають всі наші піонери.

Юрко ГОРБАТЕНКО,
учень 8-Б класу.
Березівська середня школа № 3.
Одеська область.

БУДЕМО, ЯК МИКОЛА КОСТЯНТИНОВИЧ

На центральній вулиці Новограда-Волинського стоїть наша школа-інтернат і завод сільськогосподарських машин. Це найбільше підприємство міста. Тут працює багато наших гарних друзів. І, зокрема, Микола Костянтинович Багінський. Часто ходимо до нього в гості. Він показує нам завод, машини, розповідає, в які республіки їх відправляють.

А як цікаво розказує про Москву, про зустрічі з друзями в Кремлі. Адже Микола Костянтинович був делегатом XXV з'їзду КПРС. А друзів у нього є дуже багато в усіх республіках. Бо завод випускає сільськогосподарські машини. Це, насамперед, кормодробарки. Ними користуються тваринники в Російській Федерації, Білорусії, Литві, Латвії, Естонії, Молдавії та Киргизії.

Машини з маркою Новоград-Волинського заводу експортуються й за кордон. Їх можна бачити і на міжнародних виставках сільськогосподарської техніки у Брно, Пловдіві.

Недавно наші шефи відвантажили партію універсальних зернових дробарок кормів у братню Монголію.

— Ми постаралися виконати замовлення так, щоб монгольські друзі добрим словом згадували нас, — каже Микола Костянтинович.

На завод ми ходимо часто, знайомимось з виробництвом, бо чимало наших випускників після закінчення школи йде працювати на підприємство. Підростемо й ми будемо працювати, як Микола Костянтинович.

Піонери загону імені Юрія Гагаріна.
м. Новоград-Волинський, школа-інтернат.
Житомирська область.

СЕЛО НАШЕ лежало серед глухих степів, далеко від міста. Єдиним цегляним будинком у ньому була школа. Одноповерхова, з кількох кімнат. Пам'ятаю, оглушливо задзеленчав дзвоник, і ми побігли у клас. Слідом за нами ввійшов учитель, опустився на стілець, стомлено дивлячись на нас. Обличчя його було сумним.

Звичайно Ілля Васильович починав урок з переказу якоїсь новини з газети. Мобілізувавши нашу увагу, непомітно переходив до уроку. Сьогодні він піднявся з-за столу, тремтячим голосом сказав:

— Сталося велике горе, діти. Вчора помер Ленін...

Клас завмер. Про Леніна Ілля Васильович розповідав нам часто.

— Ленін житиме вічно,— продовжував учитель,— він залишив нам свої плани, свою мрію, свою волю й надію...

Ілля Васильович на хвилину залишив клас і одразу ж повернувся з невеликим портретом у саморобній рамці. Підняв його над класом. Трохи примруживши очі, дивився на нас простий чоловік у кашкеті, літньому пальті з бантом у петлиці — Ленін!

— Дивіться, діти, і на все життя запам'ятайте його!

У класі запанувала тиша. А надворі, круто здіймаючи завірюху, тривожно завивав вітер. Учитель дістав портрет з рамочки, щось написав на звороті. «Клянуся тобі, дорогий Іллічу, бути вірним твоїм заповітам»,— прочитав нам. Коли вкладав портрет назад у рамочку, Коля Пилипенко підвівся зі свого місця й обережно запитав:

— Ілля Васильовичу, а нам можна?

По обличчю учителя пробігла усмішка.

— Який же ти молодець, Миколко! Звичайно, можна...

Учитель подав портрет Миколі. І той поставив свій підпис, а потім — і ми всі. Так наш клас присягнув на вірність заповітам Ілліча.

Фока БУРЛАЧУК

РІДНИЙ ПОРТРЕТ

Бувальщина

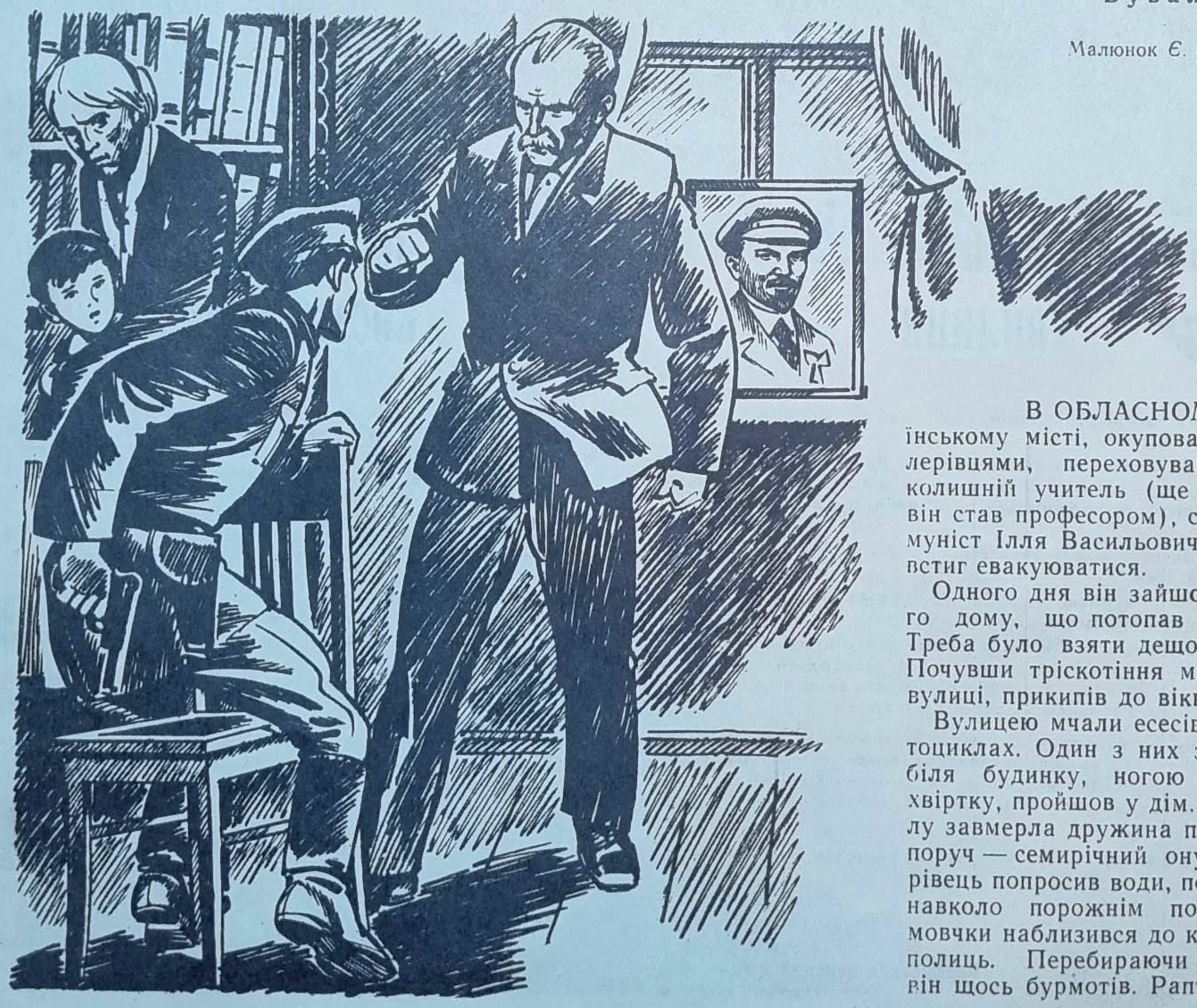

Малюнок *Є. КОТЛЯРА.*

В ОБЛАСНОМУ українському місті, окупованому гітлерівцями, переховувався наш колишній учитель (ще до війни він став професором), старий комуніст Ілля Васильович, який не встиг евакуюватися.

Одного дня він зайшов до свого дому, що потопав у зелені. Треба було взяти дещо з одягу. Почувши тріскотіння моторів на вулиці, прикипів до вікна.

Вулицею мчали есесівці на мотоциклах. Один з них зупинився біля будинку, ногою відкинув хвіртку, пройшов у дім. Біля столу завмерла дружина професора, поруч — семирічний онук. Гітлерівець попросив води, потім повів навколо порожнім поглядом і мовчки наблизився до книжкових полиць. Перебираючи книжки, він щось бурмотів. Раптом нахи-

лившись, дістав з нижньої полиці загорнутий у папір портрет, пошматував обгортку.

— Матка, дас іст Ленін?

Жінка мовчала. Есесівець узяв портрет, переніс його на вікно, відступив на кілька кроків, витягнув з кобури пістолет і почав цілитися.

В цей час відчинилися двері сусідньої кімнати, і на порозі з'явився Ілля Васильович.

— Не смій, бандите! — кинувся він на гітлерівця і з усієї сили вдарив його в обличчя. Гітлерівець похитнувся, піднявся, заскреготів зубами і впритул вистрілив у професора, потім — в портрет. Куля, пробивши рамку в нижньому правому куточку, застрягла в стіні.

Дружина й онук, плачучи, схилилися над Іллею Васильовичем. Він з великим зусиллям відкрив очі, повільно проговорив:

— Мерзотник... Мене вбити можна, але Леніна — ні!

ВЛІТКУ 1943 року наш танковий полк перебував на ближніх підступах до міста, де жив мій учитель. На командний пункт мене викликав командир полку і запитав:

— Кажуть попереду ваше рідне місто?

— Ні, я лише кілька років жив у ньому.

— Це теж діло! Місто, сподіваюсь, знаєте добре? — командир розгорнув карту.— Ану, покажіть, де тут міст через ріку Біглянку?

Я легко відшукав на карті міст, яким ходив сотні разів.

— Правильно. Так ось, товаришу лейтенанте, коли наші частини прорвуть передній край оборони противника, ви із своїм взводом стрімко вриваєтеся в місто, найближчим шляхом підходите до мосту й берете під охорону, не допустивши його знищення противником. Доповісте по радіо умовним сигналом. Завдання екіпажам поставите самі. Час проходження вихідного рубежу вкаже начальник штабу...

Через кілька днів мій взвод міцно «осідлав» міст, втративши при цьому одну машину. Одразу ж, тільки-но місто було визволене, я поспішив на околицю, до будинку професора, а коли підійшов туди — жахнувся: будинку не було. Самотньо стирчав димар. Усе згоріло. Зотліла й дерев'яна загорожа, якою колись пишався професор: «Сам усе зробив».

Вночі рушили на захід і лише на світанні зупинилися на околиці соснового лісу, щоб заправити машини й нагодувати солдат... До мене підійшов хлопчик років десяти:

— Товаришу командире, там помирає одна жінка. Всю ніч кричала...

Я покликав санінструктора, і ми пішли слідом за хлопчиком. Біля горіхового чагарника сиділа жінка у зимовому пальті, хоча на вулиці було дуже тепло. Коли вона підвела голову, я сторопів: перед нами була Клавдія Миколаївна — дружина професора. Мене вона впізнала не одразу, а коли впізнала, залилася сльозами. Напередодні загубився в метушні онук Петько. Підігнали танк, на його броню посадили хвору. Я сів поруч. Через півгодини танк зупинився біля наметів з червоними хрестами. Лікар оглянув хвору, наказав готувати до операції.

— Ваша мати? — поцікавився хірург.

— Ні, це дружина професора Журавльова. Мабуть, чули таке прізвище?

— Аякже. Відомий математик...

Перед від'їздом я зайшов до неї. Клавдія Миколаївна подякувала мені, дуже просила, якщо десь зустрінеться Петько, направити його додому.

Я не сказав їй, що будинку вже немає. Потім, на всяк випадок, дала мені ленінградську адресу рідних Петька. Побажавши їй швидкого одужання, я попрямував до виходу.

— Мишко, зачекай хвилиночку, синку... — зупинила мене Клавдія Миколаївна і розв'язала вузлик, витягнула звідти загорнутий у папір портрет у рамочці:

— Візьми на пам'ять... Мені вже його не зберегти...

Майже всю війну зі мною у танку був дорогий портрет. Не раз доводилося мені бути у важких ситуаціях, з яких виходив цілим і неушкодженим.

Історію портрета незабаром знали в усьому полку: замполіт постарався. Одного разу, коли ми били ворога за межами Батьківщини і підійшли до міста Чеське-Будейовіце, німці перестріли нас сильним вогнем. Особливо лютував противник на правому фланзі, куди й направили мою роту. Після короткої артилерійської підготовки танки рушили вперед. Коли вони наблизились до невеликої ділянки лісової дороги, ніби з-під землі з'явилася людина, махаючи нам капелюхом, щоб зупинились. Піднявши кришку люка, я запитав:

— У чім річ?

— Туди не можна. Там засідка. Німецькі танки закопані... Я покажу, де їх можна обійти...

У тому важкому бою рота не втратила жодного танка. Чеському громадянину, який зробив нам бойову послугу, я подарував портрет Ілліча. Дотепер бачу його радісні очі і сяючу усмішку.

1975 РІК. Петро Журавльов, онук професора, кілька місяців перебував у Чехословацькій Соціалістичній Республіці: допомагав чеським друзям освоювати нову техніку.

Його друг, місцевий інженер Юзеф Пачек, часто розповідав йому про свого батька, старого комуніста, котрий свого часу працював у Комінтерні і неодноразово зустрічався й розмовляв з Леніним. Батько Юзефа помер незабаром після війни.

Одного разу Петро був запрошений на день народження Пачека. В його квартирі побачив багато книжок, у тому числі, й російських.

— Усе це в спадщину від батька перейшло,— пояснив Пачек.

Потім роздивлялись портрети, що висіли на стіні.

— А ось цей,— показав на невеличкий портрет Леніна,— батькові подарував під час війни ваш офіцер, танкіст. Батько дуже пишався подарунком...

Глянувши на портрет, Петро розхвилювався. Невже він? Портрет був дуже схожий на той, дідів, але рамка — інша. Весь вечір Петро думав про портрет, згадуючи дитинство, а повернувшись до себе на квартиру, довго не міг заснути.

Наступного дня Петро подзвонив Пачеку, сказав, що йому необхідно зайти до нього на кілька хвилин. Прийшовши, розповів про те, що хвилювало. Портрет вийняли з рамки. Сумнівів не лишалося: у правому нижньому куточку виднівся кульовий отвір. На зворотному боці рукою діда були написані слова клятви, його підпис. А потім прізвища, виведені нетвердими дитячими почерками. Як опинилися там ці прізвища, Петро не знав.

Повертаючись з відрядження, Петро віз із собою додому найдорожчу реліквію — портрет Ілліча.

БАГАТО років минуло після війни. Якось запросили мене на Свято Перемоги до однієї із шкіл розповісти про війну. Одягнувши бойові ордени, я прийшов у школу. Поряд з учнями за партами сиділи їхні рідні, вчителі. Розповів їм, як моєму взводу вдалося врятувати міст, про свого першого вчителя Іллю Васильовича, котрий працював колись у цьому місті, про портрет Леніна, де була наша клятва. Сказав, що збираюся написати до чехословацької газети, раптом відшукається той громадянин...

Після закінчення розповіді до мене підійшла людина середніх років, батько одного з учнів. Потиснувши руку, схвильованим голосом сказав:

— Портрет у мене... Я онук Іллі Васильовича.

Від нього я дізнався, як повернувся портрет Ілліча. Тепер щоразу, коли бачу портрет Леніна, ніби чую слова мого шкільного учителя, що пролунали, наче клятва: «Ленін житиме вічно».

Переклала з російської
Н. ПОТУЛЬНИЦЬКА.

ВІЧНО ЖИВИЙ

Усе із роками старіє,
І тліє каміння тверде.
Ім'я ж Ілліча пломеніє
Над світом завжди молоде.

Літа пропливають, як води
Пливти їм без краю-кінця.
І вічно нестимуть народи
Ім'я Ллічеве в серцях.

ПІД СТЯГОМ ЖОВТНЯ

Від залпу крейсера «Аврора»
Ми починаєм лік років.
Все, про що мріяли ми вчора,
Здійснили руки трударів...

У комунізм широким кроком
Йдемо. Дивується весь світ:
За шістдесят натхненних років
Зробити справу сотень літ!

Йдемо під прапором яскравим,
Який несли колись діди.
Вітчизну ми трудом прославим,
Щоб наче сад, цвіла завжди.

Анатолій КРИЛОВЕЦЬ,
16 років, Ровенська область.

КОНКУРС «ЖОВТНЕВІ СУРМИ»

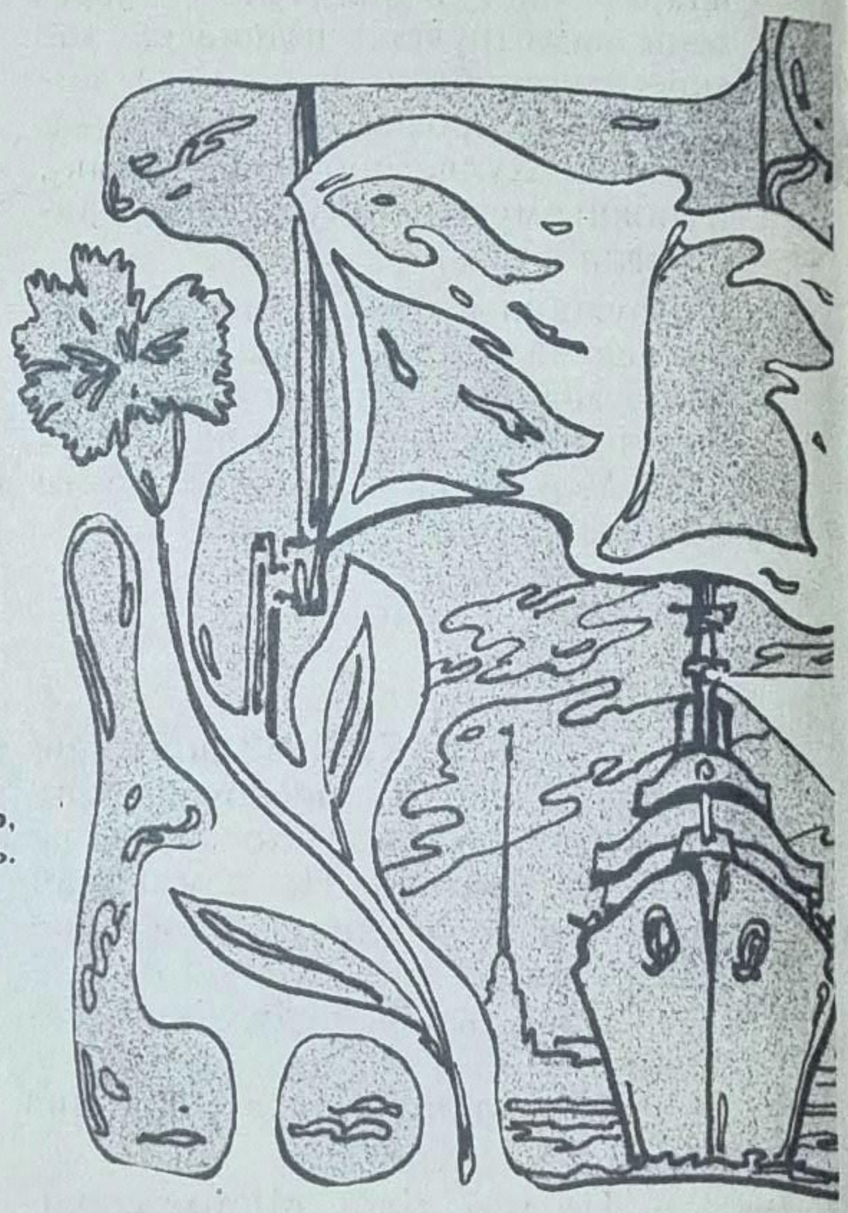

ЗМІНА

Минув рік з часу оголошення в «Піонерії» літературного конкурсу «Жовтневі сурми», присвяченого 60-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції. Відтоді на сторінках журналу було опубліковано чимало добірок віршів більше сорока учасників конкурсу. Звичайно, це лише невеличка частка з надісланих до редакції творів. Але й вони засвідчують про значні творчі можливості юних авторів.

Як видно з численних листів до редакції, для багатьох учасників конкурс став перевіркою творчих можливостей, збудив бажання взятися за перо. Не кожному поки що вдається цікаво, образно, не повторюючи вже відомі думки, написати яскравий твір. Але в усіх віршах помітне щире прагнення виразити свою причетність до великих перетворень у нашій країні, осмислити власне місце в житті, висловити сердечну вдячність рідній партії, радянській Батьківщині за щасливе й радісне дитинство.

ЗМІНІ ЙДЕ

Редакційна колегія розглянула вірші юних поетів, які взяли участь у конкурсі «Жовтневі сурми», і визначила переможців.

Ними стали:

Леся З У Б, учениця 5-го класу Шацької середньої школи Любомльського району Волинської області;

Віра К И Т А Й Г О Р О Д С Ь К А, учениця 9-го класу Нагорянської середньої школи Кельменецького району Чернівецької області;

Сергій Т К А Ч, учень 8-го класу Савранської середньої школи Балтського району Одеської області.

Вони будуть нагороджені грамотами та путівками до республіканського піонерського табору «Молода гвардія».

Редакція журналу «Піонерія» вітає переможців конкурсу, бажає всім його учасникам успіхів у навчанні, в повсякденній роботі над розвитком своїх здібностей.

СВЯТКОВІ КОЛОНИ

Як маки, в святкових
колонах
Цвітуть прапори на вітрах.
Вітчизну і партію славим
За щастя, здобуте в боях.
Осяяні стягом жовтневим,
Зорею нового життя,
Ми поруч з батьками своїми
Крокуєм в ясне майбуття.

Юрій ОЛІФІР,
14 років, Волинська область.

СТАЛЕВАР

Кип'яче залізо лютує, мов звір,
Що в клітку загнали й дратують,
Але сталевар не зважає на це —
Він плавкою легко керує.

Щоб потім в цехах із металу цього
Робили потужні верстати.
Робили комбайни, машини, плуги —
Косити, возити, орати.

Косити хліба і возити зерно,
В безмежні простори літати...
У мандрах далеких згадають того,
Хто вмів це залізо здолати.

Сергій ТКАЧ,
15 років, Одеська область.

ДОРОГОЮ БАТЬКІВ

На подвиги ясні, величні
Нас рідна партія веде.
Беремо приклад з комуністів
Ми, покоління молоде.

Нові збудуєм магістралі,
І зведемо нові міста.
Із нас, радянських піонерів,
Надійна зміна виросла.

Люда БЕДРИК,
13 років, Полтавська область.

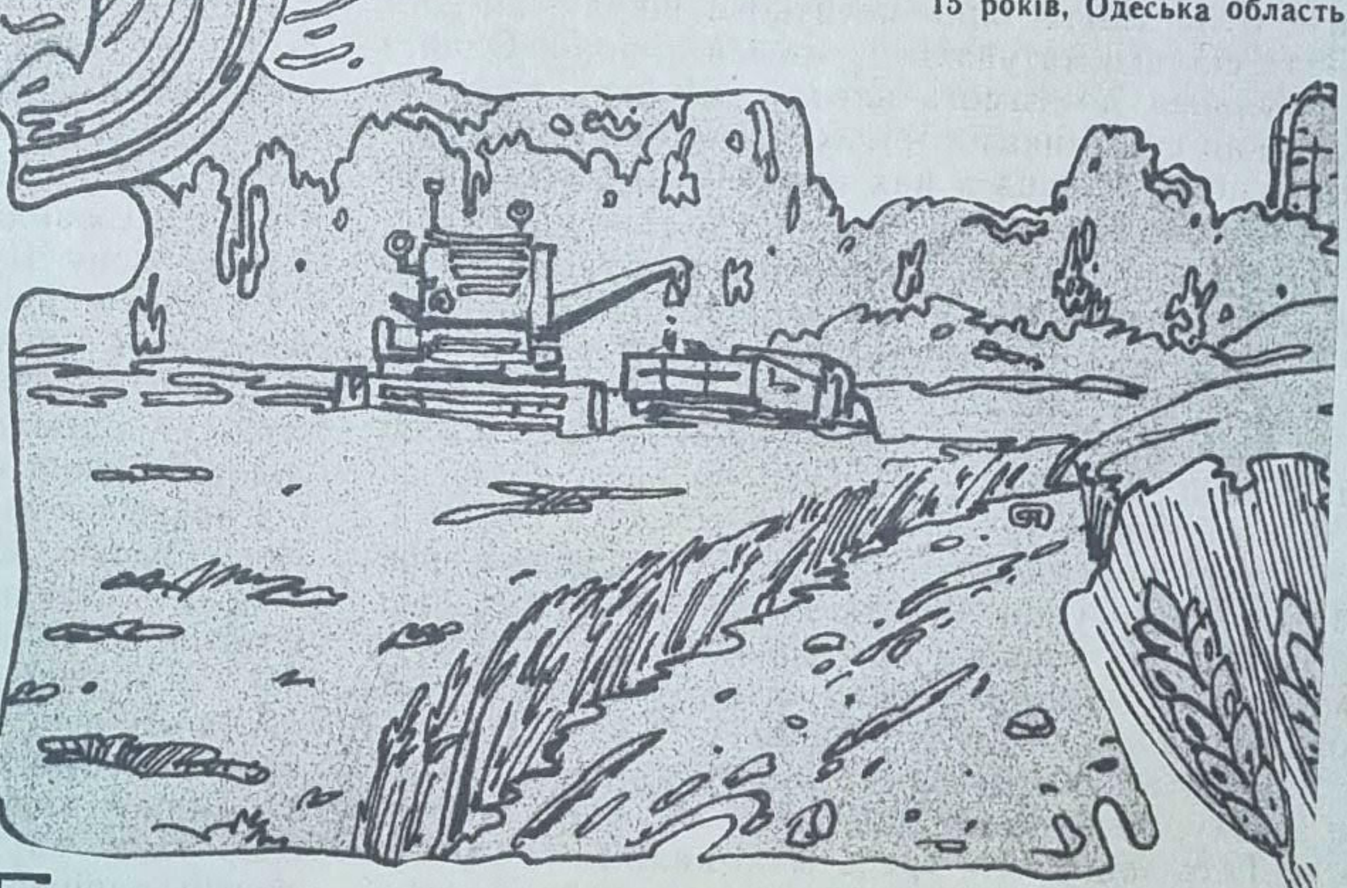

ЖНИВА

Запахли перші яблука в кімнаті,
І зацвітають айстри під вікном.
Прийшли жнива на золото багаті,
Ночує й днює в полі агроном.

Жнива, жнива... Комбайни журавлями
По безбережнім морю розпливлись.
І стелиться дорога між гаями.
За небокрай, де вилиняла вись.

І знає кожен: хліборобська вдача
У колоску дзвінкому проросла.
Тому й духмянить на столі так смачно
Відливок сонця — джерело життя.

Віра КИТАЙГОРОДСЬКА,
16 років, Чернівецька область.

Василь ДОВЖИК

Нарис

РІК

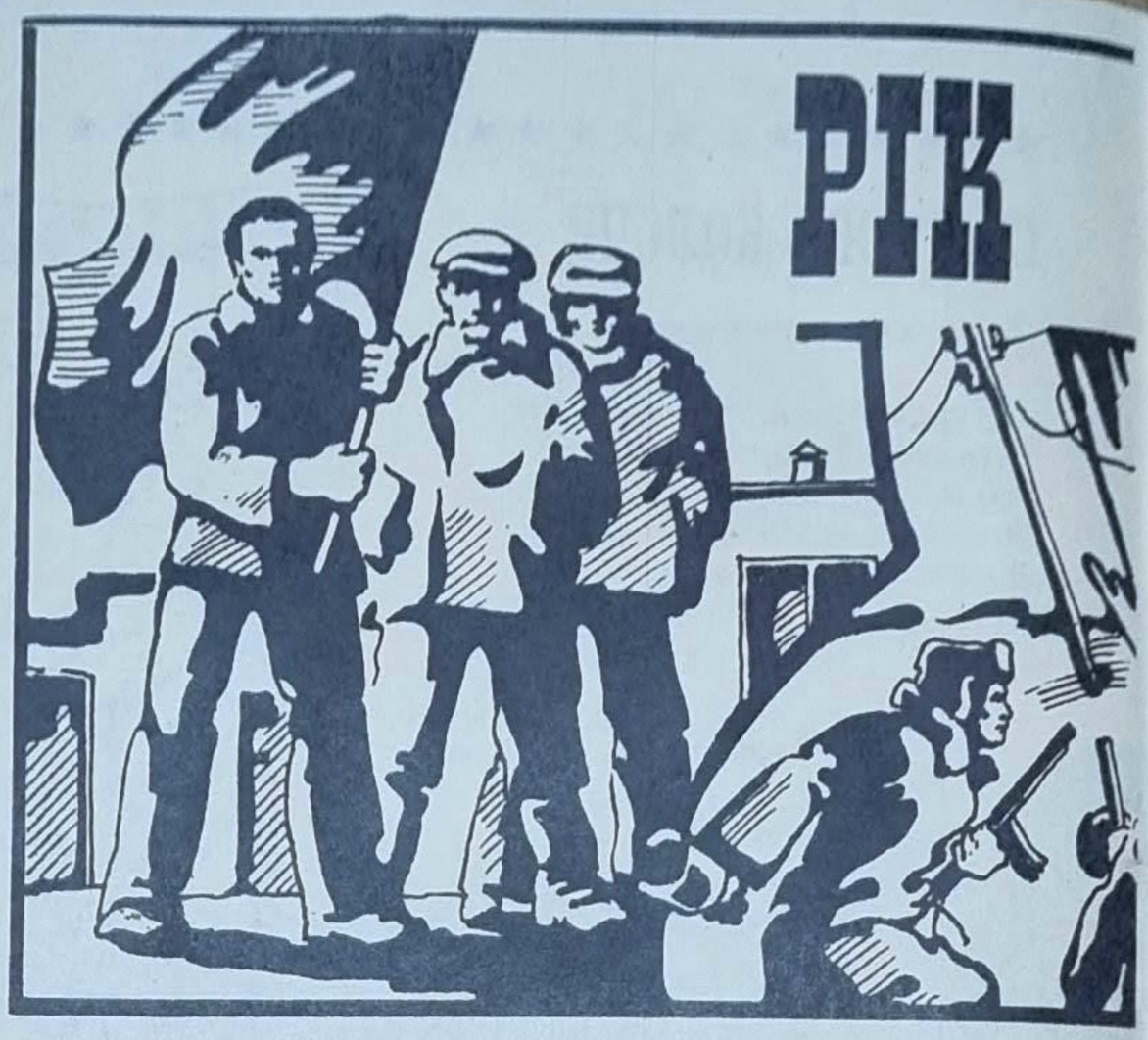

Гриць твердо вирішив виправити сьогодні двійку із співів.

І тут до класу разом з учителькою увійшла сива людина. Клас притих.

— Діти! — мовила Оксана Євгенівна.— Співів не буде. У нас — шановний гість. Віктор Гаврилович — кінорежисер. Він знімає новий фільм про київський завод «Більшовик» і, можливо, саме з вашого класу візьме когось на роль...

Всім п'ятикласникам одразу захотілося сподобатись режисерові. І тільки Гриць безнадійно поглядав у вікно.

Режисер заговорив, і стало тихо.

— Заводи, як люди, мають рік народження. В 1882 році Яків Гретер, купець із Швейцарії, відкрив у Києві невеличку майстерню, що виробляла звичайні ліжка. Згодом тут виріс машинобудівний завод, де працювало близько тисячі робітників. На всю Шулявку — так називався навколишній район — була тільки одна початкова школа.

Зате скільки чатувало на людей шинків! Один з них тулився до самого заводу. Шинкар «щедро» відпускав робітникам горілку, пиво і закуску в кредит, а потім здирав з них процентами майже весь місячний заробіток.

Наш фільм починається так: знадвору чугно лемент. До шинку вбігла перелякана жінка:

— Ой, людоньки! Вбили, ой, убили!

— Кого?! — зляка́вся шинкар.

— Майстра Кашпара. У мішку зв'язаного в ярку знайшли...

Що ж сталося?

У ливарному цеху учня Микиту обварило розплавленим чавуном. Робітники обступили сполотнілого хлопця, мацали обгорілий рукав. Спідлоба зиркали на майстра Кашпара, що стояв осторонь, похитуючись: знову був п'яний.

Як тільки Микита перев'язав руку і знову з'явився в цеху, Кашпар зустрів його лайкою:

— Геть звідси! Не треба мені калік!

Ливарники обурились. На голову майстра опустився чорний вугільний мішок. Міцно тримаючи незвичайного бранця, дядько Панас зав'язав мішок знизу. Миттю підкотили тачку і Кашпара повезли до північних воріт заводу. Розчинилася брама, на прощання — кілька дужих стусанів, і тачка покотилася до найближчого яру.

Другого дня майстер увесь в синцях погрожував, що вижене бунтівників з роботи. Прибули козаки і жандарми. Сам Гретер приїхав на завод, проте робітники нікого не виказали.

Стояла осінь 1905 року. Почався Всеросійський політичний страйк. 15 жовтня страйк оголосили робітники заводу Гретера і Криванека. У токарному цеху — мітинги, революційні пісні і вперше на заводі — червоні прапори.

18 жовтня поліція і солдати розстріляли демонстрацію на Думській площі, де був і Микита. А 21 жовтня рішенням багатотисячного мітингу, що відбувся в Політехнічному інституті, було створено Раду робітничих депутатів. Від Микитиного заводу виступив робітник Федір Петрович Алексєєв. Він повідомив, що Ради вже існують у Петербурзі та інших містах Росії. Головою Ради було обрано Ф. П. Алексєєва. Організувалися озброєні робітничі дружини. На Шулявці вони повністю взяли владу до своїх рук. Виникла Шулявська робітнича республіка.

Царські жандарми не наважувалися носа поткнути в Червону Шулявку.

Микита майже щовечора заступав на чергування робітничої дружини. Якось на вулиці помітив підозрілого, що никав на задвірках. «Мабуть, нишпірка,— подумав Микита.— Винюхує, де буде чергове засідання виконавчого бюро Київської Ради».

Кивнув своїм хлопцям, і вони пішли назирці за «нишпіркою». Сам Микита переліз через паркан. Городами зайшов спереду. Незнайомець, мабуть, помітив це, бо несподівано зупинився біля величезної смердючої калюжі, що ніколи не пересихала протягом літа. Незнайомець начебто зацікавився нею, став оглядати. Потім для чогось почав кроками міряти калюжу. Тут його й затримали троє озброєних дружинників. Обшукали, знайшли якийсь папірець та клапоть старої газети.

Повели до дядька Панаса в Політехнічний інститут. Дядько Панас переглянув папірці, знайдені в кишені затриманого. На одному було написано, що Іван Петрович Зюзя працює в міській комісії по боротьбі з холерою. На запитання дядька Панаса, що затриманий шукав на Шулявці, той розповів про холеру, про газету і про лист невідомого.

Дядько Панас несподівано засміявся:

— Чому ж невідомого?! Навесні ми його в недільній школі написали на ім'я міської комісії по боротьбі з холерою...

— Невже? — зрадів незнайомець.

— Звичайно. Я й зараз пам'ятаю того листа. «Шановні добродії! Чи знаєте ви, що таке Шулявка? З усіх даних — ні. А через те дозвольте вам доповісти, що це перенаселене бідним людом передмістя Києва, смердюче й антисанітарне, де на вулицях (біля Тріумфальних воріт, біля Борщагівського провулка і на базарах) навіть у хорошу погоду стоять смердючі калюжі. Чи не будете ви такі ласкаві відвідати нас, бо тут головна квартира холери».

НАРОДЖЕННЯ

Так виявилося, що Іван зовсім не нишпірка. Дядько Панас вручив йому листівку, що закінчувалася словами: «Час вирішального бою настав!.. Геть усі рештки самодержавства!» Микита вивів Івана на вулицю. Вони попрощалися як давні знайомі.

Шулявська робітнича республіка проіснувала місяць. А в ніч з 15 на 16 грудня проти неї були кинуті підрозділи поліції та регулярні війська. Робітничі загони вчинили героїчний опір, але сили виявились нерівними. Багато дружинників було заарештовано. Заарештували і дядька Панаса...

Режисер на хвильку замовк. Гриць запитав:

— А вдруге Микита та Іван зустрілися?!

— Зустрілися після Великої Вітчизняної війни. На відбудові рідного заводу разом працювали. Микита на той час був уже майстром-ливарником. Він евакуював завод на Урал, працював там у тилу для фронту, а Іван — військовим лікарем... Але то вже в наступних серіях. Ну от я коротенько познайомив вас із сценарієм першої серії. Та й з вами познайомився. Зараз кілька хлопчиків підуть зі мною для кінопроб... на ролі шулявської дітвори.

Режисер відібрав і Гриця.

Гриць, мабуть, затанцював би від щастя, але раптом почув:

— У нього двійка! — чистенький і запобігливий Санько, мабуть, сподівався, що його візьмуть замість Гриця.

— Двійка? — перепитав режисер і всміхнувся.— З якого предмету?

— Я... я... навчуся співати. Оксано Євгенівно! Я...— Гриць похнюпився.

— Добре, Грицю,— лагідно сказала Оксана Євгенівна.— Зараз іди, а потім виправиш.

* * *

Хлопці за режисером наче на крилах летіли. Грицеві хотілося заспівати тут, на гомінкій вулиці. Ішли вони до кіностудії повз корпуси заводу «Більшовик». За склобетонними стінами ніби била вогненними крильми величезна жар-птиця. На п'єдесталі непорушно застиг танк Т-34.

— Вікторе Гавриловичу! А хіба завод «Більшовик» був аж на Уралі? — запитав котрийсь із хлопчиків режисера.

— Був, у Свердловську. І поклав початок відомому не лише в нашій країні, а й далеко за кордоном Уральському заводу хімічного машинобудування.

А в Києві в цей час гітлерівці намагалися організувати роботу окремих цехів заводу, щоб ремонтувати свою розбиту техніку. Фашисти зігнали робітників, які не встигли виїхати, загрожуючи їм розстрілом. Але у 1942 році підпільники на чолі з Віктором Гнатовичем Хохловим перерізали підземний кабель і перетнули шланги повітряної мережі заводу, патріоти вивели з ладу електрогосподарство, зупинили на тривалий час не тільки окремі верстати, але й цілі цехи. Фашисти лютували.

— А ми в заводському музеї з дідусем були! — вихопилося у Гриця.— Дід наш у хорі ветеранів праці співає і мене з собою брав. Так ото, поки в нього репетиція, я в музей заходжу. Або до бібліотеки... Знаєте, хто завод «Більшовик» звільняв?

І тепер уже розказував Гриць. Якось бібліотекарка дала йому книжку генерала Людвіка Свободи «Від Бузулука до Праги». Людвік Свобода під час війни командував Першою окремою чехословацькою бригадою.

Виявляється, разом з 240-ю та 138-ю радянськими стрілецькими дивізіями в листопаді 1943 року бригада визволяла Київ. Вона просувалася з району Вишгорода, визволила Біличі й вийшла на шосе Київ—Житомир. Звідси пробилася до сирецьких околиць і рушила в наступ уздовж Брест-Литовського шосе. Поблизу території «Більшовика» зав'язався запеклий бій. На гітлерівців пішли танкові підрозділи Першої окремої чехословацької бригади. Вороги відстрілювалися з протитанкових гармат. А київські дівчата Ліда Уваренко та Ольга Кучер точно вказали нашим, де засіли фашисти, і провели бійців в обхід. Оточені вороги здалися. Отак близько четвертої години 6 листопада воїни наблизилися до заводу «Більшовик», оволоділи кіностудією, а о восьмій вечора — залізничним вокзалом. Того ж дня чехословацькі підрозділи з боєм вийшли на схили Дніпра поблизу Лаври.

Це Гриць розказав дорогою хлопцям.

Тікаючи з Києва, фашисти нищили все, що могли. В газеті «Київська правда» від 19 лютого 1946 року писалося: «Без перебільшення можна сказати, що «Більшовик», його величезні корпуси зазнали найбільших руйнувань. Внаслідок велетенського вибуху, який струсонув усе місто, заводська територія і прилеглі до неї вулиці вкрилися знівеченими залізними уламками, горами битої цегли».

Дехто пропонував збудувати завод на іншому місці. Та робітники вирішили відродити рідне підприємство там, де воно було до війни. Завод поступово піднявся з руїн і тепер відомий всюди — і в нашій країні, і за кордоном.

— А ти знаєш, Грицю, коли завод Гретера і Крижанека назвали «Більшовиком»?

— Знаю. У 1922 році. 7 листопада, в день п'ятих роковин Жовтневої революції.

— Молодець, — похвалив його режисер. А двійку із співів доведеться виправити.

— Я виправлю! — почервонів Гриць.

— Ти вже постарайся,— кивнув режисер.

РАПОРТУЄМО ТОБІ, ВІТЧИЗНО!

Ленінський урок. До нього завжди з особливою старанністю готується четвертокласниця Київської середньої школи № 214 відмінниця навчання Світлана Янголь. Змістовні у неї відповіді, грунтовні знання (фото вгорі ліворуч).

У Ворошиловградській середній школі № 30 силами комсомольців і піонерів створено музей бойової слави. Мов живі, постають перед учнями сторінки нашої історії, героїчної боротьби (фото внизу праворуч).

Шестикласниця Харківської середньої школи № 86 Валя Канцер з честю виконує піонерське доручення — шефствує над молодшими друзями —жовтенятами (фото вгорі праворуч).

Фото К. ГОЛУБЄВА та В. ХМАРИ.

У ФОНД ФЕСТИВАЛЮ

Наступного літа в Гавані, столиці соціалістичної Куби, відбудеться XI Всесвітній фестиваль молоді і студентів. Ми знаємо, що до нього готується вся радянська молодь. Комсомольці, юнаки і дівчата влаштовують суботники, трудові десанти. А кошти, зароблені на них, переказують у фонд фестивалю.

Піонери нашої дружини також почали збирати кошти у фонд фестивалю в Гавані. Часто ми буваємо у своїх шефів з цеху емальованого посуду Новомосковського трубного заводу. То приходимо до них на екскурсії, то з концертами виступаємо.

Цікаво спостерігати, як, наприклад, із листа жерсті спеціальні преси виготовляють кухоль чи каструлю, як вони покриваються емаллю, як на них наносять малюнки. За зміну цех випускає 6 тисяч каструль, 10 тисяч кухлів, 1500 чайників, 5 тисяч мисок та іншого посуду.

Але виготовити добрий посуд — ще не все. Його треба доставити до покупців так, щоб у дорозі до магазину він не побився. Про це дбають пакувальниці. Піонери наші подивилися на їхню роботу і сказали:

— А можна вам допомагати?

— Чому ж ні! — відповіли робітниці. — Ще й грошей заробите.

Ми так і зробили. Після уроків ходимо і допомагаємо обгортати посуд спеціальним папером, виносимо його з цеху і акуратно складаємо у ящики. За цю роботу шефи платять нам гроші, а ми їх переказуємо у фонд фестивалю. На нашому рахунку вже 350 карбованців.

Іра БІЛА,
учениця 7-Б класу,
голова ради дружини.
м. Новомосковськ, середня школа № 17.
Дніпропетровська область.

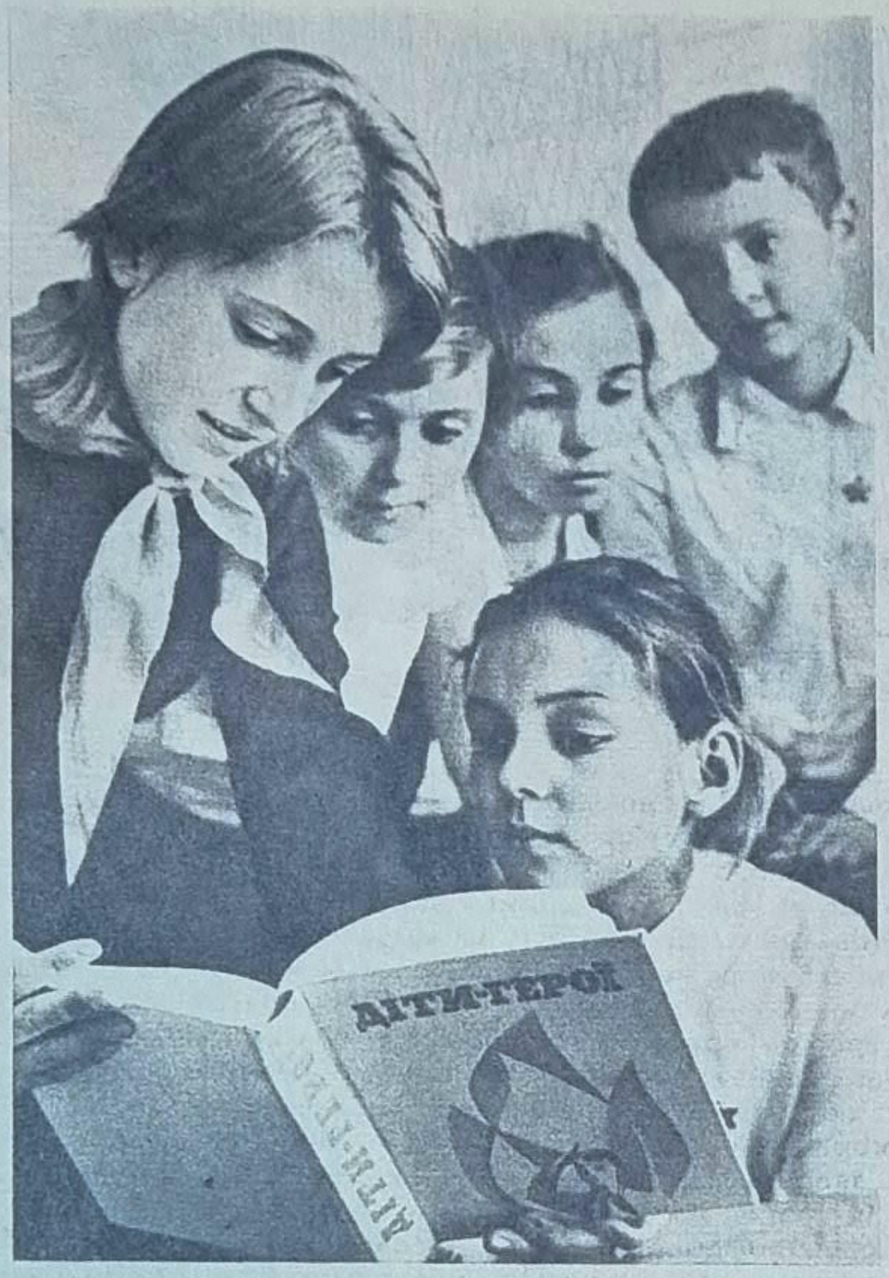

ВУЛИЦЮ НАЗВАЛИ ПІОНЕРСЬКОЮ

Ще й тепер зустрічаються перехожі, які розшукують у нашому Гуляйполі вулицю Кооперативну. Іноді й листи приходять за старою адресою, але листоноші добре знають, що вулиця нині перейменована на Піонерську.

Ця вулиця входить до зони піонерської дії тимурівців-семикласників. На ній мешкає багато ветеранів війни і праці. Піонери їм допомагають. Кому треба — весною скопають грядку, приберуть подвір'я, ходять у магазин за продуктами, в аптеку — за ліками, нарубають і занесуть до хати дров. Старенькі не нахваляться своїми помічниками.

А якось послали піонери делегацію до робітників шляхобудівельного управління з проханням допомогти їм прокласти тротуар по Кооперативній. Обсадили вулицю деревами, прикрасили декоративними кущами та квітами. А взимку тротуари й доріжки посипаємо піском, щоб не було слизько.

Люди звикли до того, що на вулиці господарюють піонери — непомітно стали її називати Піонерською.

В міській Раді зважили на це— і тепер офіційно вулиця називається Піонерською.

Валя ШЕВЧЕНКО,
піонерка.
м. Гуляйполе, середня школа № 4,
Запорізька область.

КОРАБЕЛЬ РАНКОВОЇ ЗОРІ ★

БІОГРАФІЯ кожного корабля починається з тієї миті, коли він покидає заводську територію і, зійшовши зі стапелів, торкається бортами води. Такою була перша сторінка і в історії легендарної «Аврори». Назву цю могутній крейсер, збудований у Петербурзі на початку нинішнього століття, дістав у спадок від героїчного фрегата, що мужньо захищав далекосхідні землі. За римською міфологією Аврора — богиня ранкової зорі, випливаючи на легкій колісниці з розбурханої морської стихії, вела за собою людям світанкову пору... Корабель з таким символічним ймення мав послужити високій і праведній меті. І він в усі часи діяв чесно і самовіддано.

Бойове хрещення крейсер отримав у період російсько-японської війни. Травневої пори, коли зав'язалася Цусімська битва, «Аврора» вступила в нерівний поєдинок з дев'ятьма ворожими кораблями. Невпинними і жорстокими були атаки японців, та команда під градом снарядів у вогні й диму трималася мужньо. І тільки, коли зовсім стемніло, корабель відійшов, — зранений, підпалений, побитий. Крізь відкритий океан, без запасів палива, йому вдалося дістатися до філіппінського порту і стати там на ремонт. Вже тоді відгомін революційних подій у Росії докотився до корабля: матроси не мирилися з жорстокістю командирів, виступали проти їхнього свавілля, казнокрадства. Тому з поверненням до рідних берегів рядовий склад було негайно розформовано.

Та революційні традиції на «Аврорі» підхоплюють нові покоління матросів. Перебуваючи постійно в закордонних плаваннях, команда мала змогу спілкуватися з російськими політичними емігрантами — соціал-демократами. Ці зустрічі допомогли створенню на кораблі революційного гуртка, поширенню нелегальної літератури, проведенню політичних бесід. Не обійшлося без переслідувань, арештів, жорстоких утисків.

Активно діяв крейсер під час першої світової війни, надійно прикриваючи морські рубежі на Балтиці, а згодом надовго спинився на ремонт у Петрограді. Робітники Франко-руського заводу, які лагодили «Аврору», близько зійшлися з командою корабля, спільно обговорювали події, що назрівали в країні, готували матросів до вирішальних боїв з царизмом. Не випадково ще напередодні повалення самодержавства військовий крейсер було захоплено революційними матросами, і на його щоглі замайорів червоний прапор. Авроровці йшли за більшовиками, підтримували їхні заклики, справедливу політику. Вони першими приєдналися до повсталого народу під час Лютневої революції, радісно зустрічали у квітні на Фінляндському вокзалі повернення з еміграції Володимира Ілліча Леніна, виступали на захист демократичних завоювань.

Команда «Аврори» не скорилася Тимчасовому уряду, відкинула його антинародну політику, активно виконувала розпорядження Військово-революційного комітету при Петроградській Раді. Вже 24 жовтня 1917 року штаб революції дав вказівку привести корабель у бойову готовність і зробити все, щоб відновити рух через один з розведених мостів на Неві.

І ось корабель ранкової зорі на світанку 25 жовтня тихо підійшов до Миколаївського мосту. Спалахнули прожектори, освітлюючи його. Заметушилися юнкери, що стояли на варті, і, не приймаючи бою, відступили. Десант авроровців закріпився на березі, відновивши зв'язок з центром. Мостом рушили на виконання завдань загони червоногвардійців і солдат.

«Аврора» стала запасним штабом Військово-революційного комітету і протягом дня одержувала одну за одною радісні звістки про захоплення червоногвардійцями, солдатами і матросами урядових будинків та установ. Все вужчало кільце навколо Зимового палацу, де засів Тимчасовий буржуазний уряд. Зі Смольного прийшло розпорядження: «Авророві» бути готовою після умовного сигналу зробити холостий гарматний постріл, а, якщо треба, то й відкрити бойовий вогонь. Корабель відрядив великий загін матросів на штурм Зимового. В осінніх сутінках усі напружено чекали початку атаки.

І раптом нічну темряву прорізав яскравий спалах вогню. Й одразу ж громом вдарив могутній постріл «Аврори». Невпинна народна лавина покотилася Двірцевою площею, назустріч Зимовому: почався штурм останнього бастіону гнобителів. А згодом з корабельної радіорубки в ефір полинуло історичне Ленінське звернення «До громадян Росії!» Його почули не тільки в усій країні, а й далеко за її межами. Морзянка вистукала повідомлення про те, що Тимчасовий уряд повалено, а державна влада перейшла до Петроградської Ради робітничих і солдатських депутатів. Звідси ж радист передав вікопомні декрети влади Рад про мир і землю. Молодій республіці пролетарів і селян треба було починати нове життя. Та вороги народу розв'язали в країні громадянську війну, звернулися за допомогою до пануючих класів багатьох імперіалістичних держав, і ті не забарилися надіслати свої війська, зброю, кошти.

Авроровці були серед перших захисників завоювань Великого Жовтня. Багато матросів охороняли Смольний, вождя революції, допомагали у розпуску Установчих зборів. Чимало з них пішли у Червону Армію і зі спеціальними завданнями більшовицької партії відбули на фронти громадянської війни. Їх, мужніх і незламних, бачили в боях під Каховкою і на Перекопі, вони поспішали на допомогу київським арсенальцям, роззброювали контрреволюційні частини, падали на кронштадтський лід, придушували опір заколотників. Як вогню, боялися вороги їхніх атак, їхньої непримиренності зі світом гноблення, несправедливості. Про подвиги матросів-авроровців складено легенди, написано пісні і поеми, поставлено п'єси.

Нові покоління радянських моряків продовжували славну історію легендарного крейсера революції. Після громадянської війни він став учбовим кораблем Балтійського флоту, де проходили практику майбутні морські командири. Великим святом усіх поколінь авроровців у дні десятиріччя ювілею Жовтня було нагородження крейсера за видатні заслуги перед Батьківщиною орденом Червоного Прапора.

Свою вірність ленінській справі команда корабля з новою силою довела в роки Великої Вітчизняної війни, коли гітлерівські загарбники підійшли до стін непохитної колиски революції. Гармати головного калібру були зняті з крейсера і встановлені там, де фашисти планували здійснити прорив. Авроровські гармаші вступили в нерівний поєдинок з великою групою ворожих танків. Вони загинули як герої, але знавіснілих загарбників не впустили у місто Леніна.

Через три десятиріччя після Великого Жовтня «Аврора» піднялася Невою вгору і навічно зупинилася біля Петроградської набережної, ставши пам'ятником пролетарської революції. Сьогодні сюди тече і тече гомінкий потік. З усіх куточків планети ступають на корабель люди захоплені і здивовані, враження і окрилені. Дихає він полум'ям найсправедливішої на землі революції, вселяє надію і віру борцям, змушує тремтіти тих, хто живе за рахунок трудового народу.

На крейсері щоразу змінюються покоління моряків, що проходять тут військову службу. Час від часу фарбують борти, палуби корабля, лагодять обшивку. Тільки вічним і незмінним залишається на «Авророві» дух боротьби, відблиски революції, спалахи ранкової зорі, що сповістили людству про настання нової ери — ери соціалізму і комунізму.

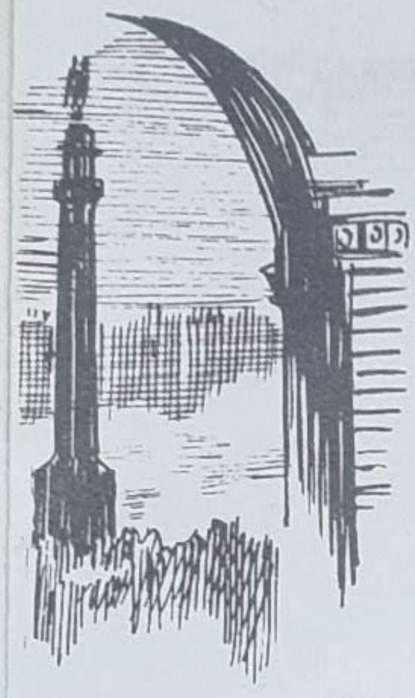

СВЯЩЕННІ МІСЦЯ РІДНОЇ ВІТЧИЗНИ

ХУДОЖНІЙ ЛІТОПИС РЕВОЛЮЦІЇ

В. ПЕРЕВАЛЬСЬКИЙ. Фелікс Дзержинський.

М. ПОПОВ. Турбота ВНК.

М. ПРОКОПЕНКО. Декрет про мир.

Г. ГАРКУША. День Перемоги.

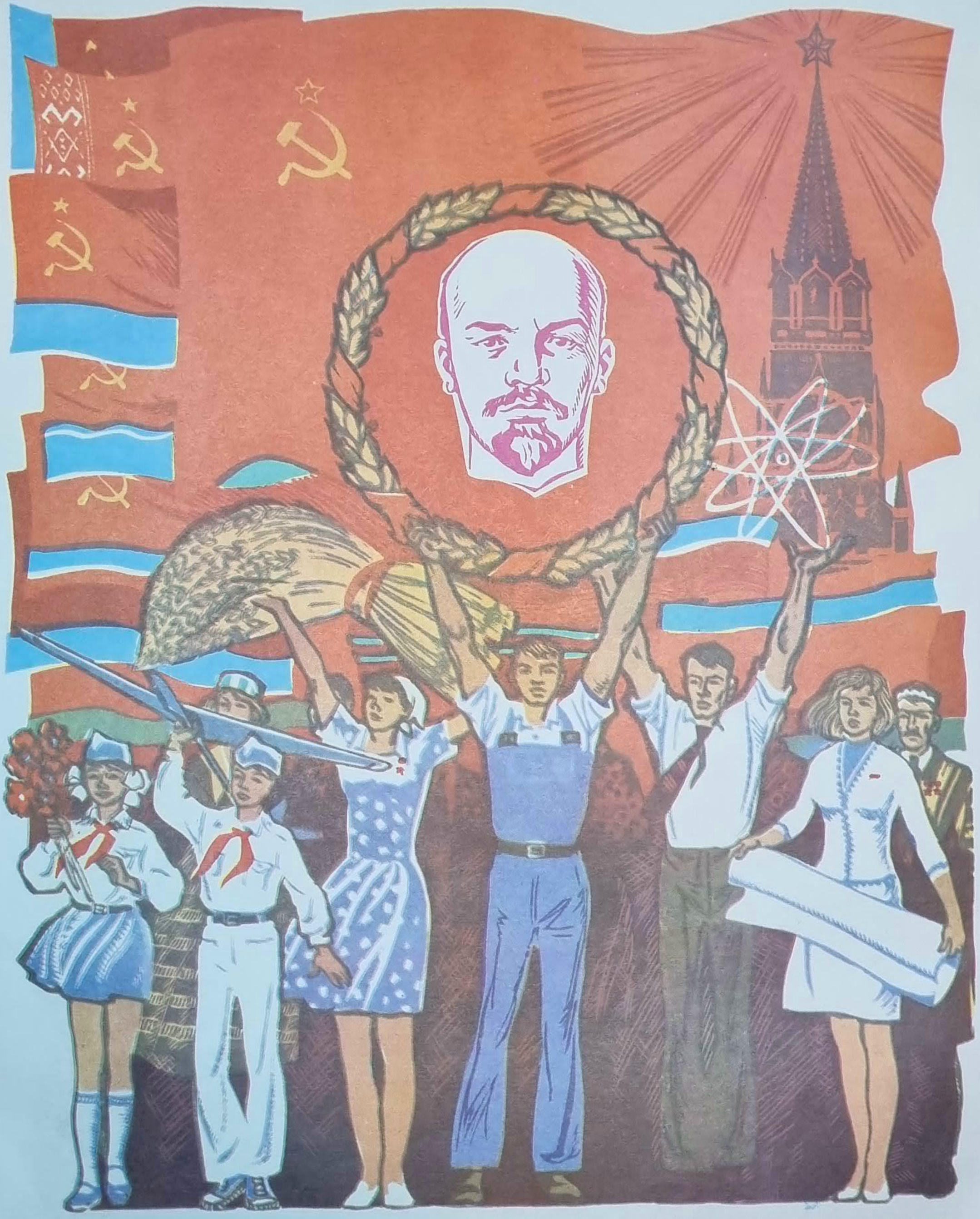

Є. РЯБОВА. Ленінським шляхом.

МОВОЮ ГРАФІКИ

ФІКТА ЮГРА МОВОЮ

ЩОДНЯ телебачення, радіо, газети знайомлять нас із подіями, що відбуваються в світі, в житті нашої країни. Різні види мистецтва — образотворче, література, музика також швидко відгукуються на те, що є найважливішим. Кожен із вас може назвати десятки пісень, віршів, оповідань, написаних на злободенні теми. В образотворчому мистецтві такими мобільними прийнято вважати графічні твори.

Сьогодні мова піде про естамп — один із різновидів графічного мистецтва, що являє собою друкарський відбиток на папері чи інших матеріалах. Відбиток робиться з форми, виготовленої на дошці, металевій пластинці або на камені. На її створення художник-графік витрачає немало часу, сил і творчої енергії.

У нашій республіці працює великий загін художників-графіків. Їхні роботи можна зустріти на виставочних стендах, на сторінках книжок, журналів, газет. Працюють вони також над створенням спеціальних видань — альбомів до визначних історичних подій, ювілейних дат.

От і сьогодні на кольоровій вкладці «Піонерії» вміщено естампи з двох нещодавно виданих альбомів — «60 героїчних років» та «На сторожі завоювань Жовтня».

В першому з них знайшли образне втілення етапи звитяжного шляху, пройденого Країною Рад від перемоги Жовтневої революції до наших днів. Про це свідчать назви робіт: «Декрет про мир», «Великий почин», «День Перемоги»... Завершує альбом кольоровий естамп-гравюра «Ленінським шляхом». Художниця Є. Рябова передала в ньому впевнену ходу радянського народу під прапором великого Леніна до комунізму.

Другий альбом присвячений героїці працівників Всесоюзної надзвичайної комісії по боротьбі з ворогами революції —ВНК, ювілей якої також відзначається в нинішньому році. Художник В. Перевальський відтворив образ невтомного керівника чекістів, безстрашного рицаря революції Фелікса Едмундовича Дзержинського. Інша робота — кольорова літографія художника М. Попова «Турбота ВНК» розповідає про піклування молодої Країни Рад про підростаюче покоління: працівники ВНК направляють безпритульних підлітків у дитячі будинки.

Ці роботи ще раз переконують: виразне мистецтво графіки і сьогодні відіграє важливу роль у культурному і політичному житті нашого народу.

А. В'ЮНИК,
мистецтвознавець.

П'ЯТИРІЧКА УДАРНИХ ПІОНЕРСЬКИХ СПРАВ

НА СОНЯЧНИХ ГОНАХ

Безкраї пшеничні лани, масиви кукурудзи, плантації цукрових буряків... А найбільше славиться село Мала Нехвороща людьми своїми. Наполегливі в труді, вони й дітей виховують у праці, змалку привчають їх бути господарями землі.

...Як тільки весняний лан помережили зелені сходи цукрових буряків, юні ленінці Малонехворощанської школи прийшли в правління колгоспу «Іскра» і заявили:

— Хочемо бути вашими помічниками. Дайте нам роботу!

— Молодці, що завітали, — сказали дорослі, — буде вам робота, але трішки згодом. Ось підросте городина...

— А ми зараз хочемо. Будемо доглядати посіви цукрових буряків...

І піонери створили на плантації пости. Дівчатка і хлопчики пильнували, аби на буряковому лану не з'явились довгоносики. А коли де їх помічали, сповіщали ланкових. І колгоспниці відразу готували отрутохімікати для боротьби з цими кузками-ненажерами.

Учнівські пости допомагали колгоспникам виявляти не лише бурякових шкідників. Коли після рясних дощів з'являлися бур'яни, піонери росяними ранками поспішали на допомогу колгоспницям. Врізувались їхні сапки у пухкий грунт, і клали свої розкішні квіти осот та свиріпа до засмаглих ніг.

Юні помічники завжди були там, де найбільше потрібна їхня допомога.

Як буряки набрали сили, розправили своє листя, не страшні їм стали бур'яни. І частина піонерів пішла тоді в городню бригаду, інші — заготовляти гілковий корм для колгоспної худоби. А трьох піонерок дорослі запросили в дитячий садок. З малюками вони проводили ігри, читали їм казки, розучували пісні й танці. Тим часом мами спокійно працювали в полі, бо знали, що їхні діти нагодовані й доглянуті.

Наливалися соком, набирали вагу солодкі корені на ланах колгоспу «Іскра» та інших господарств. І тоді трудівники всієї Полтавщини на честь ювілею Великого Жовтня дали слово, що продадуть державі буряків на 350 тисяч тонн більше раніше взятих зобов'язань. З надпланових солодких коренів буде додатково вироблено не менше як 40 тисяч тонн цукру.

Почин полтавців прозвучав на всю країну. Його підтримали буряківники інших областей.

Настала осінь, в небі зазвучали журавлині труби, колгоспники-іскрівці приступили до збирання солодких коренів. В гості до них прийшли піонери. Їм дуже хотілося побачити, які виросли буряки, бо ж і вони допомагали їх ростити: взимку дівчатка і хлопчики заготовляли попіл, органічні добрива, а влітку обробляли плантації, берегли кожну рослину. І поле віддячило чудовим урожаєм.

Буряки вродили великі, дорідні. Мов зеленою ковдрою, вкрили всю плантацію і простелилися аж за обрій. На їхньому зеленому листі вигравали промені осіннього сонця. І, здавалося, то не рядки буряків, а сонячні гони простяглися вдалину. І Таня Селезень не могла стриматись від радості:

— Подивіться, яка краса!..

Кожен з її друзів-однокласників уявив собі тої миті свій майбутній шлях таким же сонячним, як оті сріблясто-сонячні гони.

Б. КРАВЧЕНКО.

Полтавська область.

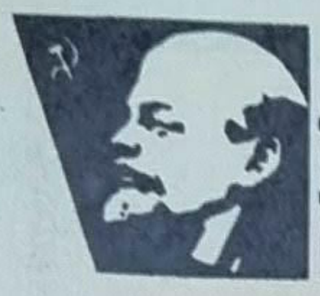

ЛЮДИ ЛЕНІНСЬКОГО ГАРТУ

Друзі щирі і надійні

Протягом усієї історії Радянської держави, партія і уряд, рідна Батьківщина щедро, по-материнськи піклується про підростаюче покоління. Дітвора — єдиний привілейований клас нашої країни. І вона в усі часи на цю постійну турботу відповідала щирою любов'ю, вірністю великій справі Леніна.

Перед тобою, юний друже, дві фотографії, що вже давно стали історією: піонери на одному із своїх зборів любовно пов'язують галстуки всеукраїнському «старості» Григорію Івановичу Петровському, а діти харківських робітників радісно зустрічають на відкритті Палацу піонерів відомого партійного і державного діяча Павла Петровича Постишева.

Їх, бійців ленінської гвардії, які все своє життя віддали служінню народові, любили радянські люди. На них рівнялися і рівняються нині нові покоління.

ЮНІ

Ворошиловградці пишаються тим, що їхнє місто серед перших п'яти у молодій Країні Рад — Петрограда, Царицина, Ташкента і Грозного — було нагороджене найвищою бойовою відзнакою — орденом Червоного Прапора. Так оцінила Вітчизна революційні заслуги міста, мужність і стійкість його трудівників у боротьбі за владу Рад.

У цій боротьбі брали участь і діти, сміливо й безстрашно виконуючи відповідальні завдання.

Наша розповідь про юних героїв, які були в лавах захисників в роки громадянської війни.

«НА БІЙ КРИВАВИЙ...»

Йшов 1918 рік. Сотні луганських бійців, молодих комуністів і комсомольців, стали на захист завоювань Великого Жовтня. Майже вся революційна молодь вступила до 1-го Луганського соціалістичного загону.

Ірині Гладкоскоковій не було тоді й чотирнадцяти. Вона прийшла до командира і сказала:

— Я вмію добре стріляти. Знаю кулемет. Візьміть...

І її взяли. Справді, Іра стріляла так влучно, що їй заздрили навіть дорослі хлопці.

Незабаром бійця 1-го Луганського соціалістичного загону Ірину Гладкоскокову призначили кулеметницею лівої бокової амбразури бронепоїзда № 1. Блискуче витримала юна кулеметниця екзамен — у першому ж бою її кулемет працював безвідмовно. Атака білогвардійців захлинулася.

Потім знову були бої — під Калачем, на станції Нижня Чирська. Перше поранення, госпіталь. І знову — бої за владу Рад.

Грізного 1919 року луганські робітники побудували бронепоїзд і назвали його «Смерть або перемога». До командира бронепоїзда, безстрашного червоногвардійця Фоміна-Томіна прийшов підліток Толя Дикий і так само, як і Іра Гладкоскокова, упрохав взяти його з собою. Він був зарахований бійцем бронепоїзда і пройшов бойовий шлях від Луганська до Курська, Петрограда, Мурманська, а потім — знову до Південного фронту. Толі на той час виповнилося тільки п'ятнадцять років.

Луганський хлопчина Микола Закатов 1918 року вступив разом з батьком до загону Червоної гвардії. Якось у бою під Знам'янкою Микола взяв у полон офіцера, який повідомив важливі дані. Реввійськрада нагородила юнака орденом Червоного Прапора.

У вогні революції, в жорстоких боях мужніла, гартувалася, як сталь, юність Луганська.

"ГАВРОШІ"

ПОМІЧНИКИ ПІДПІЛЬНИКІВ

Не припинялася боротьба і в тилу. В ті дні вулицями Луганська розгулювали гайдамаки, недобиті білогвардійці, німецькі солдати-окупанти. Більшовики-підпільники готували збройне повстання.

У самому вирі подій була чотирнадцятирічна Фрося Васильєва. Дівчинка, не викликаючи підозри у ворогів, без перешкод проносила через усе місто кошик з «продуктами» — бомбами, патронами, наганами.

Допомагали підпільникам зберігати і переправляти зброю і брати Сумські. Особливою сміливістю відзначався молодший — Грицько. Хлопці знали: коли в них знайдуть зброю — від ворога пощади не буде. Але ж старші борються, і їм відставати не можна.

Наприкінці 1918 року частини Червоної Армії вже підходили до Луганська. Комуністи, вийшовши з підпілля, очолили збройне повстання. Отоді й знадобилася зброя, яку зберігали і переправляли брати Сумські, Фрося Васильєва і багато інших дітей робітників.

ОРЛЯТА СВЯЩЕННОГО КУРГАНУ

Гостра Могила... Як багато значать ці слова для ворошиловградців! Сюди в квітні 1919 року пролетарський Луганськ послав своїх кращих синів і дочок на бій з полками денікінців. З 60 тисяч мешканців в обороні міста брали участь 40 тисяч. Пліч-о-пліч з дорослими билися і діти.

...Ніхто не знав, звідки з'явився цей швидкий, меткий хлопчина. Всі називали його В'юном. Батько хлопчика бився на передовій. А він, прилаштувавши сумку через плече, підносив бійцям патрони. Якось привезли його пораненого в санітарну частину. Коли санітарка стягнула з його худеньких плечей старий піджачок, щоб перев'язати, хлопчик почав просити її:

— Відпустіть швидше! Мені поспішати треба. Там ждуть патронів...

І незабаром луганський Гаврош, підхопивши важку ношу, помчав пригинаючись до окопів, звідки долинали постріли гвинтівок і татакання кулеметів.

* * *

Сьогодні Гостра Могила — пам'ятник борцям революції. У дні революційних і трудових свят на цих священних місцях відбуваються урочисті мітинги. Тут ветерани пов'язують юним червоні галстуки, приколюють значки з силуетом Ілліча. Тут юнаки і дівчата, котрі вступають до лав робітничого класу, дають клятву своєю самовідданою працею зміцнювати могутність рідної країни, завойованої в бою їхніми батьками й дідами.

Вулиці, школи, піонерські загони і дружини Ворошиловграда носять імена героїв революції. Місто-трудівник свято береже славні традиції старших поколінь.

В. ПИЛИПЕНКО,
В. МИХАЙЛЮК.

Серафим ПОПОВ

Малюнки *І. ЗАНУДИ.*

ПІВНІЧНЕ СЯЙВО

Балада

I

Там, де струмить
Подчерем * вдалечінь,
воїн заснув,
а над ним — голубінь.

В рідному краю
спить Зарубін Іван **,
спить вічним сном
бойовий партизан.

Кедри високі
в скорботі шумлять,
сімдесят воїнів
поруч лежать.

Вийшли на битву
священну вони,—
вірні Вітчизни
своєї сини.

В битві жорстокій
загинув загін...
Вдарило віття
дерев,
наче дзвін.

Плачем тривожним
степи загули.
Сімдесят воїнів
тут полягли.

II

Тільки на землю
темінь впаде,
воїн, піднявшись,
гордо пройде.

Скаже: погляньте
на Північ скоріш,
щастя і радості
є щось миліш?

Там не хвороби,
не біди стоять.
Чуєте, всюди
пісні там дзвенять.

Скинувши саван
із снігу, у путь
сімдесят славних
звитяжців ідуть.

Цього прошив
вогневий кулемет,
іншого вдарив
англійський багнет.

Кожен герой був
у битві святій...
Йшов тут Зарубін
на подвиг, на бій.

Місяць світив
на ялини в біді...
Чом же не плакали
зорі бліді?

Скинувши саван
із снігу,
у путь
сімдесят славних
звитяжців ідуть.

Дивляться вдалеч
просторів, ланів,
де засвітились
повсюди вогні.

Небом хмарини
густі попливли...
Люди нові
у країні зросли.

III

Щезли тумани.
Заграла сурма...
Тут партизани
Лягли недарма.

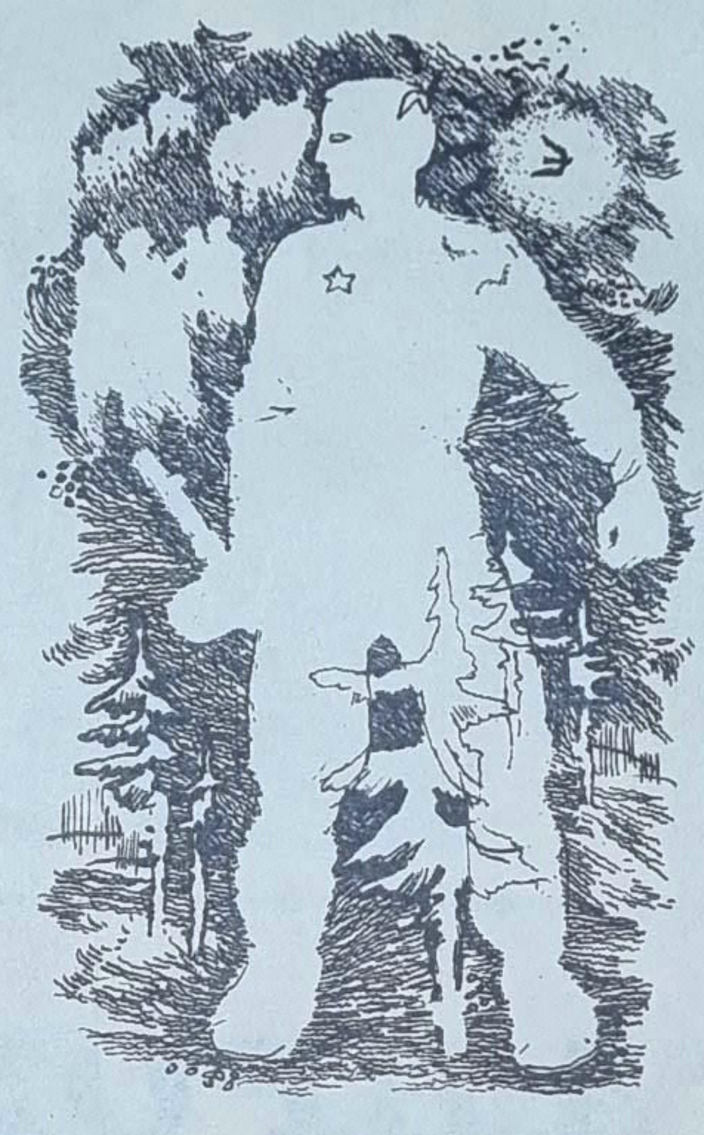

Де у тайзі
пробирався загін,
кедри гудуть
на могилі, як дзвін.

Сонце аж грає,
в гущавині тій,
вітер гуляє
у хвої густій.

Роки у млі.
Вже далеко той бій...
Раптом землі
прокидається біль.

Ніч тільки встигне
Крило підійнять,—
воїни встануть
край свій обнять.

Гріють схолоджену
землю сніги.
Ллються дощі,
щоб надати снаги.

Щедрий, бентежний
мов юний порив,—
край на могилі
знамена схилив.

З комі. Переклад
В. ГУБАРЦЯ.

---

* Ріка Подчерем — притока Печори.

** Іван Зарубін — безстрашний командир червоноармійського загону в Комі в роки громадянської війни.

Малюнки *Д. ЗАРУБИ.*

Ірина ШКАРОВСЬКА

ЯШКА — СОЛДАТСЬКА ПРЯЖКА

Оповідання

Це давнє прізвисько анітрохи його не ображало. Почувши звернення «Яшка — солдатська пряжка», він світлішав обличчям і усміхався. Був малий на зріст, хирлявий, але впадав у око. Одразу і не скажеш, що саме привертало до нього увагу. Можливо, не по-дитячому мудрий погляд, густі брови, що зрослися на переніссі, шапка волосся, а, можливо, шрам, яскраво-червоний, у вигляді трикутника над верхньою губою. Шрам Яшко «придбав» у день приїзду до Києва цариці. Государиня зі своїм почтом поїхала в царський палац, що стояв у парку на Печерську. Затінені алеї і тераси були прикрасою міста, а палац — дивом парку.

Щосуботи і щонеділі тут гриміла музика, гуляли офіцери під руку з дамами, веселилася розкішно вбрана публіка. Робочий люд, ремісники навіть і в гадці не мали, щоб потрапити сюди. Коли ж приїхала цариця, доступ у парк було закрито для всіх. Для всіх, окрім... Яшка. Під парканом він віднайшов лаз, протиснувся в нього і опинився на залитій сонцем галявині саме тоді, коли цариця вийшла на балкон помилуватися парком і Дніпром. Яшко, задерши голову, з цікавістю дивився на балкон. Це тривало лише одну мить і невідомо, чи помітила цариця хлопчика в залатаних штанцях. Помітив його сторож. Глипнув на Яшку остовпіло, заревів: «Геть звідсіль!» — і, схопивши в оберемок, перекинув через огорожу. Хирляве Яшкове тіло, набиваючи синці та гулі, котилося по кам'яних східцях. Нарешті впало ниць, заливши бруківку гарячою кров'ю...

Відтоді минуло чотири роки. За цей час народ скинув царя, владу в свої руки взяли робітники та селяни. Тепер Яшко може з ранку до вечора ходити в парк над Дніпром. Але немає у нього вільного часу на такі прогулянки, він людина заклопотана. Яшко — чоловік дуже потрібний Радянській владі! У тому будинку, де колись була Державна дума, тепер знаходиться Губернський революційний комітет. Є там кімната, в якій працюють художники. На папері, картоні, на дикті і кумачевих полотнищах пишуть вони гасла. Тут же товпляться хлопці і, схопивши плакати, мчать розклеювати їх на стінах будинків, стовпах, афішних тумбах.

Одного січневого дня Яшко одержав від художників з десяток плакатів, відерце з клеєм, квачик і відправився на Печерськ, на свою ділянку. Снігу на вулицях було небагато, але колючий крижаний вітер кидався на людей, гнув та ламав дерева.

Яшко біг, міцно притискуючи свою ношу, ліва рука задубіла від холоду, правою кришив у кишені окраєць гарячого хліба. На Московській вулиці зупинився, дістав з кишені пальта кілька крихт, пожував і взявся до роботи. Ставши навшпиньки, акуратно приклеїв плакат на круглу афішну тумбу

і, відійшовши на кілька кроків, задоволено прочитав: «Царський барбос генерал Денікін спіймався!»

Тут хлопчик почув стукіт у віконну шибку. Яшко озирнувся: незнайома бабуся запрошувала до будинку. Завагавшись на хвилю, Яшко штовхнув дверцята.

— Заходь, серденько, зігрійся трохи! — Сухенька, горбатенька, вона їшла назустріч йому. Серед кімнати стояла розпечена залізна піч-буржуйка. Яшці в обличчя вдарило теплом. Як давно він не грівся біля вогню! Місто замерзало, не було жодного полінця дров навіть для лікарень, дитячих будинків.

— Дві табуретки спалила,— зауважила бабуся.— Он як весело палахкотять! Ще одна залишилась, але її у піч не кину, бо ні на чому буде сидіти!

— Не кидайте, бабусю! Незабаром підвезуть дрова! — пообіцяв Яшко. Трохи подумавши, додав: — Ми вже потурбуємось!

— А хто це ми?

— Ми...— Яшко зсунув шолом на потилицю.— Ми, червоні, ну, значить, більшовики. Головне — денікінців прогнали, тепер все буде гаразд!

— Добре вже, роздягайся, окропом зігрієшся!— заметушилася бабуся.

Бабуся всадовила його на табуретку, дала склянку окропу.

— Я зараз...— Яшко, згадавши, дістав з кишені пальта хліб — решту денного пайка, відломив половинку бабусі.— Пригощайтесь!

Обпікаючись, з насолодою пив маленькими ковтками окріп, життєдайне тепло розливалося по тілу, хотілося спати. Злякавшись, що зовсім розімліє й засне, Яшко схопився, швидко вдягнувся і, подякувавши, попрощався з господинею.

А вона несподівано підняла табуретку, тицьнула йому в руки.

— Навіщо?

— А щоб зручніше було клеїти плакати. Бо дуже ти малий. Закінчиш роботу, принесеш.

Стало холодніше, вітер посилився, але Яшкові вже легше було працювати. Не треба ставати навшпиньки і, напружуючись, піднімати руки. Він заліз на табуретку і спритно приклеїв до паркана плакат: «Усі на заготівлю палива!», «Усі на допомогу Радянській владі в її боротьбі з холодом!»

Він ішов вулицею. Перехожі зупинялись, терпляче вичікуючи, коли Яшко наклеїть плакат, вголос читали радісні слова: «Узято Таганрог і Новочеркаськ! Червоні війська біля Ростова!», і серце хлопчика переповнювала гордість. Останній плакат, короткий, що складався лише з двох слів «Вб'ємо вошу!», Яшко приклеїв на стіні заводу «Арсенал». Закінчивши роботу, відніс табуретку бабусі і помчав на Дорогожицьку у свій дитбудинок. У нетопленій кімнаті, на зсунутих ліжках, тісно притиснувшись одне до одного, лежали хлопчики. У пальтах, шинелях, у валянках, у кого на голові шолом, у кого шапка-вушанка. Всі від холоду цокотіли зубами. Не рятувала одна на всіх ковдра.

— Яшка — солдатська пряжка! Прийшов! — тоненьким голосом вигукнув веснянкуватий хлопчик,— іди до нас, зігрієшся!

Хто й чому придумав хлопчикові це дивне прізвисько?

Після революції Яшків батько пішов на фронт захищати молоду Радянську республіку, оточену кільцем ворогів. Повернувся через два роки червоним командиром-будьоннівцем. Був він сильний, веселий, вчив Яшку їздити верхи, розповідав, як з біляками бився. Служив батько у військовій комендатурі, ввечері приїздив на коні до маленького флігелька, де вони тоді жили. Це він навчив Яшку і маму чудової пісні «Смело, товарищи, в ногу», яку потім часто всі разом співали.

Минулої осені денікінські банди захопили Київ і хазяйнували в ньому кілька місяців. Якось вночі двоє денікінських офіцерів вдерлися до їхнього будинку, підняли з постелі Яшкового батька і босоніж, в одній білизні, повели на розстріл. Яшко з матір'ю бігли за батьком до Лаври, де розмістилась військова тюрма...

А незабаром нове горе звалилося на хлопчину. Померла від тифу мати, і він залишився сам на всьому світі. Коли в грудні дев'ятнадцятого року червоні війська вигнали денікінців з Києва, безпритульних хлопчиків влаштували в дитячі будинки та приюти. Яшко одержав направлення в дитбудинок на Дорогожицькій.

Стояв на порозі холодної кімнати — маленький, у червоноармійському шоломі, в гімнастерці, підперезаній солдатським ременем.

— Як тебе звати? — спитав завідуючий дитбудинком.

— Яшко! — тихо відповів хлопчик.

А семирічний Петрусь дзвінко вигукнув:

— Яшка — солдатська пряжка!

Діти голосно розсміялись. Усмішка зблиснула і на Яшковому похмурому обличчі. Відтоді і пішло: «Яшка — солдатська пряжка».

В дитбудинку йому було хороше. Вдень старші діти працювали, хто вантажником, хто кур'єром, хто на фабриці. А ввечері вмощувались під однією ковдрою, гріли одне одного диханням. Світла немає. В темряві так цікаво ділитись враженнями дня, слухати Яшкові оповідання про війну з біляками.

Та ось проминула нарешті зима. Широко і вільно засинів Дніпро. Вітер приніс ніжні пахощі конвалій, спалахнули, забуяли соковитою зеленню сади та парки. В дитбудинок привезли на підводі два великих лантухи муки, крупи і цукру. На обід стали давати капусняк з воблою. Відчинилися клуби, де ставили дітям спектаклі і давали по скибці хліба з повидлом. «Яшка — солдатська пряжка», засмаглий, веселий, з ранку до вечора гасав вулицями. Хороше стало жити!

Але не заспокоювалась світова буржуазія, яка мріяла про те, щоб задушити Радянську республіку. Одного разу Яшко приклеїв на тумбі грізний плакат: «Польська шляхта наступає на Київ! Червоні добровольці, до зброї!» А через два тижні зататакали ворожі кулемети, завищали кулі — в місто вступали білополяки. Правда, недовго вони хазяйнували. Через місяць над Києвом знову майорів червоний прапор!

Літо випало спекотне, і Яшко був радий, що можна бігати по місту босоніж. Гімнастерку та будьонівку сховав у вузлик. Винятком був солдатський ремінь з мідною пряжкою, який хлопчик носив поверх майки.

Серпневого дня завідуючий дитбудинком скликав усіх його мешканців.

— Збирайте свої речі! Переходимо жити в новий будинок!

— Нам і тут гарно! Не хочемо! — загомоніли всі.— Що за будинок? Де він? На якій вулиці?

— Самі побачите! — загадково відповів товариш Микола.

Через півгодини дорогожицькі хлопчики, вишикувавшись, йшли містом. Зустрічалися їм такі ж колони дітей з інших будинків і приютів, з Лук'янівки і Подолу, Деміївки і Шулявки. Сходились до Хрещатика босоногі хлопчики і дівчатка. Перехожі зупинялись, голосно перешіптувалися:

— Діти червоноармійців!

— Сироти!

— Куди ж їх направляють, не чули?

А діти вже юрбою піднімалися вгору крутою вулицею і біля парку зупинилися.

«Яшка — солдатська пряжка» дивився на східці, що вели до парку, і давній спогад з чіткістю і болем вирнув у пам'яті. Сотні дитячих ніг затупотіли по алеях, і старий парк, що ніколи не бачив такої величезної дитячої юрби, радісно захитав верховіттям дерев, зашелестів кущами, травами. А над входом у палац вже висів плакат, прикрашений червоними прапорами і гірляндами квітів: «Будинок червоноармійської дитини». На балконі стояв комісар, який щойно приїхав з фронту.

— Настав наш час, хлоп'ята! — сказав він принишклим дітям.— Перемогла влада робочих мозолястих рук. Іноземні імперіалісти та повалена революцією буржуазія нав'язали війну нашому народові. Але ніщо не може встояти під ударом червоних багнетів. Незабаром ми очистимо країну від золотопогонників, доб'ємо світову буржуазію і поьернемося до мирного будівництва. Володимир Ілліч Ленін підписав декрет про те, щоб палаци, особняки і найкращі будинки були віддані дітям. Одержуйте ж, дорогі діти, цей колишній царський палац! Віднині ви його господарі! Хай живуть діти — майбутні громадяни республіки трудящих!

Закінчивши промову під оплески, комісар вже тихіше сказав:

— А тепер хай виступить котрийсь з вас! Хто хоче?

Погляд його зупинився на маленькому хлопчикові з густим чубом-шапкою, з трикутним шрамом над губою, в майці, підперезаній солдатським ременем. Нахилившись через перила балкона, спитав:

— Як звуть тебе, хлопче?

— Яшком! Яшком Бойко!

— «Яшка — солдатська пряжка!» — хором відповіли за свого друга дорогожицькі хлоп'ята і стали дружно підштовхувати Яшка до дверей палацу. Він піднявся мармуровими східцями, встеленими персидським килимом, пройшов через зал, де передзвонювали кришталевими підвісками люстри, ступив на балкон. І дивна річ, не розгубився.

— Поздоровляю вас, діти червоноармійців! Бажаю, щоб ваші батьки, які живі і проливають кров на фронтах, повернулися до вас!

Уже всі діти розійшлися по палацу, вже всі одержали подарунки — кожному кульочок з бубликом і трьома грудочками цукру, а «Яшка — солдатська пряжка» все стояв на балконі палацу і задумливо вдивлявся у синю дніпровську далечінь.

Переклала з російської
А. БУРБАН.

РАПОРТУЄМО ТОБІ, ВІТЧИЗНО!

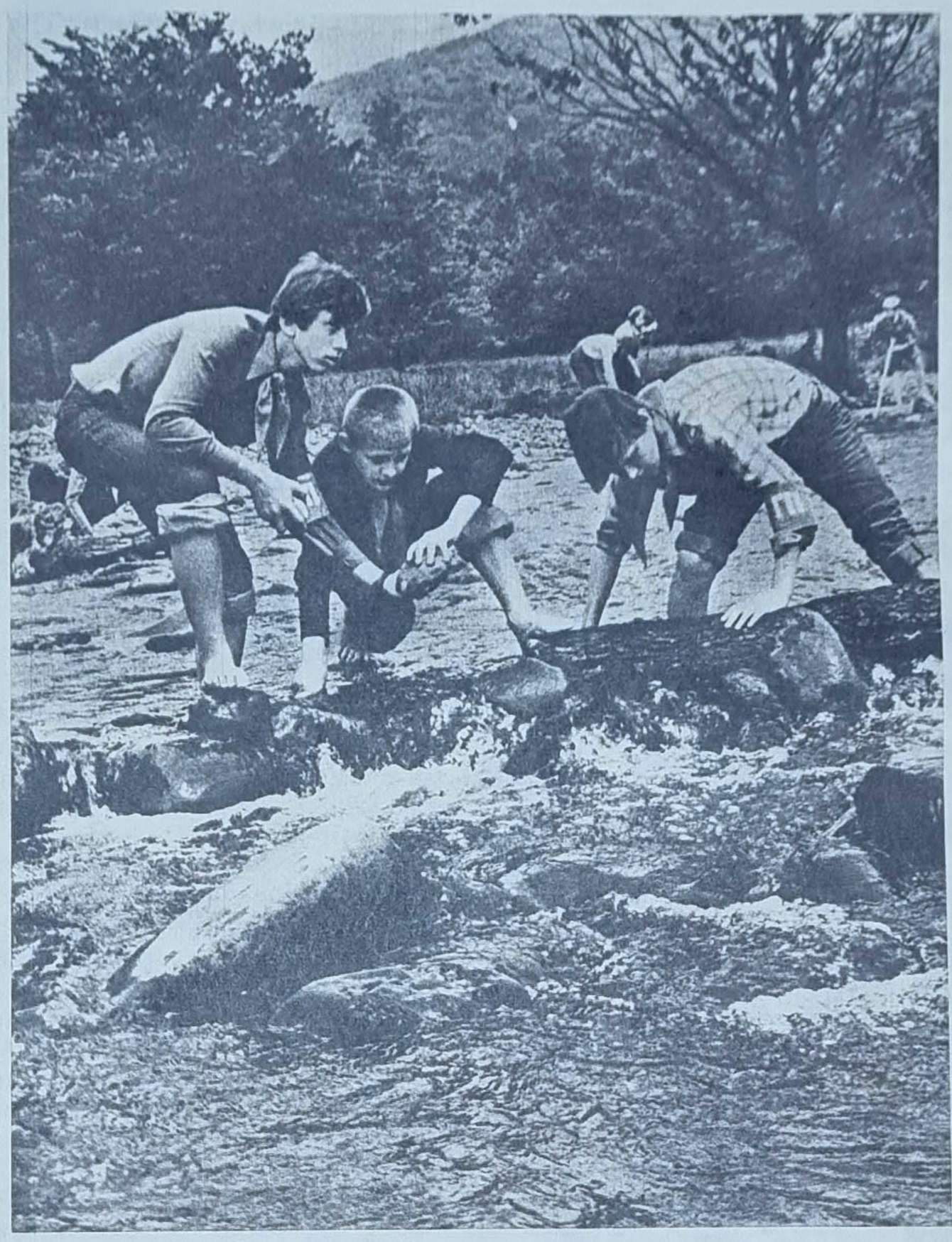

Багато цікавих і корисних справ на рахунку закарпатських піонерів. Мукачівські «голубі патрулі» подбали про гірську річку Латорицю, допомогли очистити її, вирощують в ній форель, оберігають від браконьєрів (фото вгорі ліворуч). А юні господарі лісу під керівництвом Івана Івановича Козара доглядають молоді посадки (фото праворуч).

Гарною вийшла концертна програма до свята, підготовлена спільно піонерами і жовтенятами (фото внизу).

Фото Б. ТКАЧЕНКА та М. ПАЛАМАРЧУКА.

НІХТО НЕ НУДЬГУЄ

У себе в школі ми створили піонерський кінотеатр. Демонструємо фільми, ставимо п'єски та інсценівки.

Віра Слизька у нас за касира — продає квитки. Ігор Шевельов — за контролера, шестикласник Андрій Забугін добре знає кіноапаратуру і в нас він за кіномеханіка.

Як показуємо фільми, в залі ніколи не буває вільних місць. А бажаючих подивитися картину багато. І тому ми вирішили при нашому кінотеатрі відкрити для жовтенят «Клуб вихідного дня».

Приходять сюди учні перших-третіх класів. Вони із задоволенням дивляться дитячі художні фільми. А особливо їм подобаються мультфільми.

А ще проводимо конкурси серед малюків. Після перегляду фільму діти роблять іграшки. Кожен шиє, клеїть свого улюбленого героя кіно. Один — Чебурашку, другий — крокодила Гену, третій — ведмедика Вінні-Пуха... А потім, перед наступним сеансом, жовтенята приносять свої іграшки і розказують все, що знають, наприклад, про Чебурашку, за що його люблять...

Часто показуємо своїм малим глядачам інсценівки народних казок, оповідань. Жовтенята вже дивилися й «Червону шапочку», «Кота в чоботях» і «Чіполліно».

У жовтенятський клуб приходять навіть дошкільнята. І ми радіємо: все те, що робимо, подобається нашим юним друзям.

Костя КУЗЬМЕНКО,
учень 7-А класу,
директор піонерського кінотеатру.
м. Суми, середня школа № 9.

ДРУЖБА З КОРАБЕЛАМИ „ОКЕАНУ“

Нещодавно ми були гостями у суднобудівників заводу «Океан». На території доку зібралося стільки людей! Прийшли корабели, робітники інших заводів, піонери й школярі. Відбувся великий мітинг, присвячений спуску на воду нового океанського велетня нафторудовоза «Борис Бутома».

Робітники спорудили корабель за десять місяців. Щоб закінчити його до ювілею Жовтня, їм довелося добре потрудитися. Корабели поспішали, і ми вирішили допомогти їм металом.

Серед піонерів області було оголошено місячник по збиранню металевого брухту на будівництво корабля. В усіх дружинах Миколаївщини збирали старе залізо піонери, жовтенята, комсомольці. І зібрано металобрухту було чимало. Лише одна наша піонерська дружина відвантажила на переплавку 24 тонни залізного лому.

І ось нафторудовоз водотоннажністю 130 тисяч тонн спущено на воду. Йому дано ім'я Героя Соціалістичної Праці Бориса Остаповича Бутоми.

Розміри гіганта вражають — довжина його 258,2 метра, ширина — 38,9 метра. А висотою він може зрівнятися з триповерховим будинком.

Корабели прикрасили нове судно прапорами. На борту вивели великими літерами: «Колектив «Океану» — 60-річчю Жовтня!»

Урочисте свято спуску на воду «Бориса Бутоми» закінчилося, але дружба наша з корабелами «Океану» триває. Ми знову почали збирати металобрухт і цього разу на будівництво траулера імені XVIII партз'їзду.

Іра КІЗЕНКО,
голова ради дружини.
м. Миколаїв, середня школа № 18.

Я ЗНАЮ—

Щоранку наймолодші жителі Кузнєцовська поспішають до рідної школи.

Фото *І. ГІЛЬБО.*

Його ще немає на карті. Місто тільки-но з'явилося. Народилося в День Перемоги — 9 травня нинішнього року.

...Біля одного з під'їздів стояли відра з блакитною і бежевою фарбами, на бровці лежало кілька пензлів. Трудився тут піонерський загін. Завзято змагалися школярі за право називатися кращим малярем. Фарбували під'їзди, батареї, сходи, щоб конкретними справами бути причетними до будівництва міста мирного атому, міста тих, хто зводить Ровенську атомну станцію.

Нове місто починається несподівано. Десь на обрії самотнім птахом бовваніє баштовий кран, стелеться обабіч дороги жовтогаряче листя, а трохи далі вже зовсім інший пейзаж. Дев'ятиповерхові будинки, оперезані суцільною низкою балконів, їдальня, оздоблена яскравою керамікою, дитячий майданчик із старовинною фортецею: вежі, мур, бійниці.

Нині тут близько десяти тисяч мешканців. Наприкінці п'ятирічки, коли атомна дасть перший струм, населення збільшиться вдвоє, а в перспективі зросте до 65 тисяч.

— Ми — місто Кузнєцовськ! — гордо заявляють його юні мешканці.

Так уже повелося, хлопчики і дівчатка завжди пишаються краєм, де живуть і вчаться. «Мій Київ», «мій Косів», «моя Калинівка»! Скільки в цих словах захоплення, щирої гордості і патріотизму!

Піонери Кузнєцовська в цьому не виняток. До того ж, знають, що місто зобов'язане назвою саме їм.

Було багато пропозицій. Атомоград! Хіба погана назва! Одразу зрозуміло, чим займаються його мешканці. Новополіськ. Теж гарно звучить... А ще Білоозерськ. Адже Біле озеро і справді перлина Полісся. Висловили свою думку і піонери. У школі — дружина імені М. І. Кузнєцова. Відомий розвідник діяв неподалік, на цих землях. Учні створюють його музей. Чому і місту не бути Кузнєцовським!

Піонери школи № 1, єдиної поки що школи в місті, вирішили надіслати і свою пропозицію. Навесні селище офіційно названо Кузнєцовським.

Скільки радості було тоді в школі! Провели урочисті збори. Одразу ж вирішили готуватися до спорудження пам'ятника легендарному героєві. Домовилися спільно подбати про те, щоб запастися металом. Вирушили в похід юні шукачі металевих скарбів. І незабаром одна за одною дві машини металобрухту було відправлено в Ровно, а на них красувалося старанно вимальоване гасло: «Піонери Кузнєцовська — на пам'ятник М. І. Кузнєцову».

Площа імені Кузнєцова. Поки що незавершена: з одного боку її підпирають висотні будинки, а з другого, наче для контрасту, старенька хатина — згадка про колишнє маленьке селище. Але піонери вже не раз проміряли площу кроками. І уявляють все, що прикрашатиме її за кілька років. Отут буде пам'ятник Кузнєцову. Тут — квіти, ялинки. Микола Іванович дуже любив поліські ялинки...

МІСТО

Гарний урожай дозріває в шкільній теплиці.

БУДЕ...

З дня народження міста архітектори та будівельники турбуються про наймолодших його мешканців — дітей.

Перший начальник атомної станції П. Кукса та головний архітектор району В. Дихавка об'їздили немало інших будов, занотовуючи все цікаве для майбутнього міста. На Ленінградській атомній, зокрема, їх привабили дитячі іграшкові майданчики з натуральних матеріалів — каменю, деревини. Все краще зафотографували. І стоїть нині на радість дітвори серед новобудов Кузнєцовська старовинна фортеця під блакитним бляшаним дахом, ховаються в зелені молодих дерев симпатичні хатинки на курячих ніжках, курені, чатують довкіл улюблені казкові герої, вирізьблені з деревини ялинок умільцями новобудови. А разом з ними приходить сюди споконвічний друг дітей — казка. На новому місці вона теж збагачується новими персонажами, народженими дитячою уявою, самою будовою. Адже ж не в кожному місті чи селі живуть добрий велетень-екскаватор чи веселий, пустотливий баштовий кран, що стукає вранці у вікна останніх поверхів: «Ти не запізнишся в школу, друже»? А на атомній — живуть...

Школа тут теж незвичайна, перша в області побудована за новим, експериментальним проектом. Нині така ж будується в Ровно. Та школярі — діти будівників атомної вже встигли оцінити переваги нової кабінетної системи навчання. Кабінетів близько сорока. Мандруєш з поверха на поверх і потрапляєш по черзі то в країну Географію, то в королівство Історії. Цікаво! Учителі з'їхалися в Кузнєцовськ з усіх кінців нашої Батьківщини, і кожний привіз з собою незвичайні оповіді.

Є у школярів два найулюбленіших місця. Це — шкільний музей імені М. І. Кузнєцова і фізичний кабінет. У музеї приймають в піонери, на уроках фізики учні в усій величі уявляють перспективи «своєї» будови. І в цьому, звичайно, допомагають шефи. З сьомим класом, приміром, товаришують інженери виробничо-технічного відділу дирекції атомної станції Анатолій Корнійчук та Степан Кузьмич. З шефами піонери мандрували в Ровно, відвідали легендарну Хатинь. Але ж за враженнями не обов'язково їздити далеко — адже поруч, на очах день у день народжується рукотворне диво. Тому так і люблять учні екскурсії по будові, розповіді про можливості мирного атому. Найбільше їм запам'ятався урок на тему «Атом і мир».

— Поки що в нас немає профільного навчання, — розповідає вчителька Валентина Сергіївна Савосюк, — адже спершу школа була восьмирічною, і лише з цього року — десять класів. На майбутнє вирішили — наші учні разом з атестатом зрілості набуватимуть і спеціальність електрика—найпопулярнішу на будові. Деякі восьмикласники вже вчаться в технікумах цього профілю. Віта Бондаренко — в Ровенському енергетичному технікумі, Сергій Омельницький — у Києві.

Ті ж школярі, котрі стануть піонерами нинішнього року, ще не обрали професії. Але їхні захоплення і мрії теж полонила будова. Про це свідчать і малюнки, що прикрашають шкільне фойє. Руслан Маяцький намалював баштові крани серед великих будинків, мабуть, такий пейзаж угледів із свого вікна, Юрко Кучеренко — космодром, який з часом прикрасить Кузнєцовськ. А що! Мріяти треба предметно.

...Неподалік від будови стоїть великий пам'ятний камінь. Є на ньому напис: «Тут буде атомна станція, 1973 рік». Цей камінь поставили перші комсомольці будови, а тодішня комсомольська група нараховувала лише 17 чоловік. Нині на будові 800 комсомольців. А ще — весела їхня зміна, завзяті, юні кузнєцовці.

Їм тут жити і будувати.

О. БОНДАРЕНКО.

Ровенська область.

Не змовкає радісний гомін на дитячому майданчику.

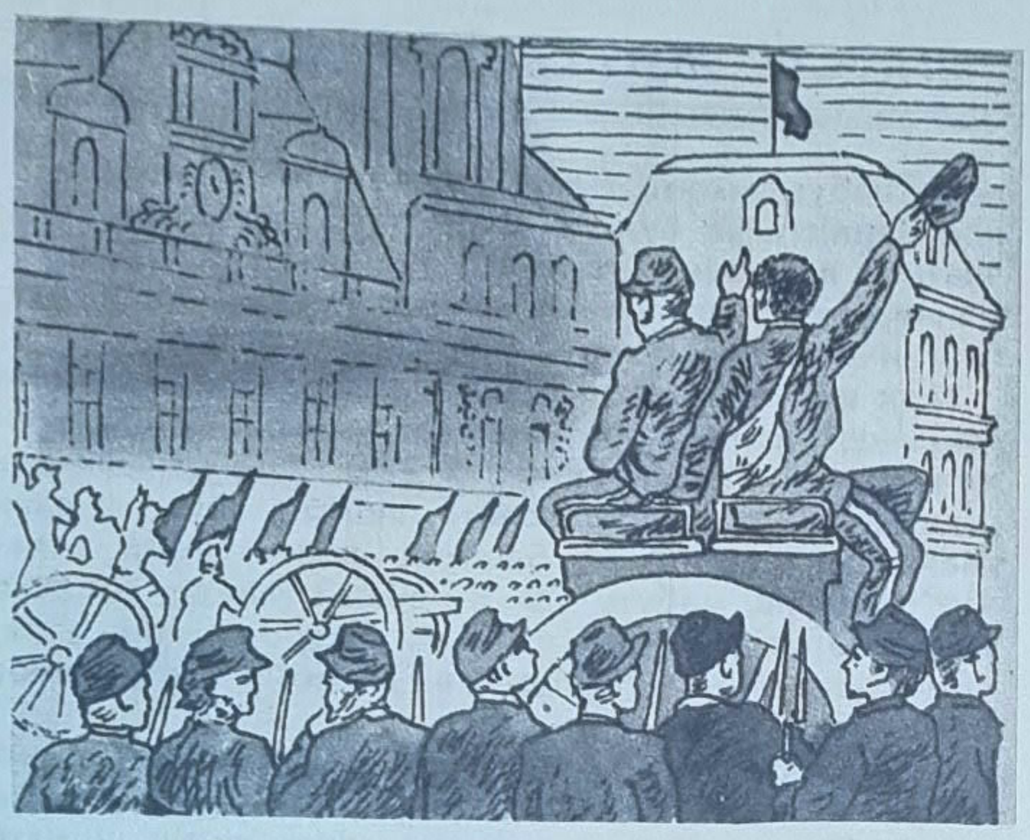

ПРАПОР БОРОТЬБИ І ПЕРЕМОГ

Багряні стяги. Червоний колір.

Він здавна полюбився багатьом, бо за традицією символізував життя, радість, свято, а ще — мужність, доблесть, безстрашність, боротьбу.

Пам'ятаєте? Перший комуніст планети Карл Маркс на запитання жартівливої анкети своєї доньки Женні: «Ваш улюблений колір?», не вагаючись, відповів: «Червоний!»

Червоний прапор як символ народного протесту вперше з'явився під час Селянської війни в Німеччині. І пізніше під ним виступали проти експлуататорів робітники, знедолене селянство, міська біднота.

Велика французька революція. Над колонами трудящого люду Парижа майорять багряні знамена.

Повстання 1832 року у французькій столиці. І знову над розгніваним натовпом спалахують червоні стяги.

Сімдесят три дні славної Паризької Комуни. На барикадах і над ратушею — багряні стяги. Червоні кокарди на грудях повсталих. На червоні полотнища кладуть стікаючих кров'ю керівників Комуни.

Не загинула справа перших комунарів, не впало їхнє знамено. Під його закличний колір ставали нові борці за щастя народу.

Небувалою виявилася демонстрація першого травня 1886 року в Чікаго. Нічого подібного не бачили раніше Сполучені Штати Америки. Маси людей йшли на площу. Теслярі, робітники хімічних заводів, хлібопекарень, цукрових і мукомельних комбінатів, текстильних фабрик, машинобудівних підприємств і шевських майстерень. Скрізь було видно великі транспаранти з вимогами робітників: встановлення восьмигодинного робочого дня, підвищення заробітної плати. Червоні стяги несли робітники, незалежно від того, до якої профспілки належали, якої були вони національності. Їх єднала одна велика мета — боротьба за свої права. Тому й колір прапора був один — пролетарський. Відтоді робітники світу перенесли колір червоних прапорів на Мічіган авеню, колір крові загиблих побратимів на першотравневий листок календаря. І став цей день Днем солідарності трудящих усіх країн.

Історія червоного прапора як символу пролетарської боротьби тісно пов'язана з історією перших комуністичних організацій, створених Карлом Марксом і Фрідріхом Енгельсом. Червоним був прапор Міжнародного Товариства Робітників — Першого Інтернаціоналу, а також його осередків.

В Москві у Музеї Революції зберігається велика кількість прапорів — символів класової боротьби з різних куточків нашої планети. То — хвилюючі реліквії. Часто виготовлені вони навіть з фанери, паперу, а то й розірваної червоної сорочки.

Крізь грози класових битв, крізь катівні, в'язниці пронесли багряний стяг до кінцевої перемоги народу у незабутньому жовтні 1917 року кращі сини і дочки Росії.

Багряні стяги з'являлися над колонами демонстрантів, майоріли над заводами і фабриками, кликали до боротьби в період революції 1905 року. Тоді в листопадові дні, в самому серці Чорноморського флоту Севастополі, підняв червоний прапор повсталий крейсер «Очаков» під командуванням лейтенанта П. П. Шмідта.

Такі ж стяги замайоріли над багатьма бойовими кораблями Балтійського, Тихоокеанського флотів, у фортецях Кронштадт, Свеаборг, Лібава.

1917 рік. Керована партією Леніна перша у світі соціалістична революція перемогла, високо підніс-ши над планетою червоний прапор свободи, рівності, братерства.

Однак молодій республіці Рад довелося самовіддано захищатись. На неї посунули інтервенти чотирнадцяти держав, підняли голову запеклі вороги народу, контрреволюціонери. Почалася громадян-

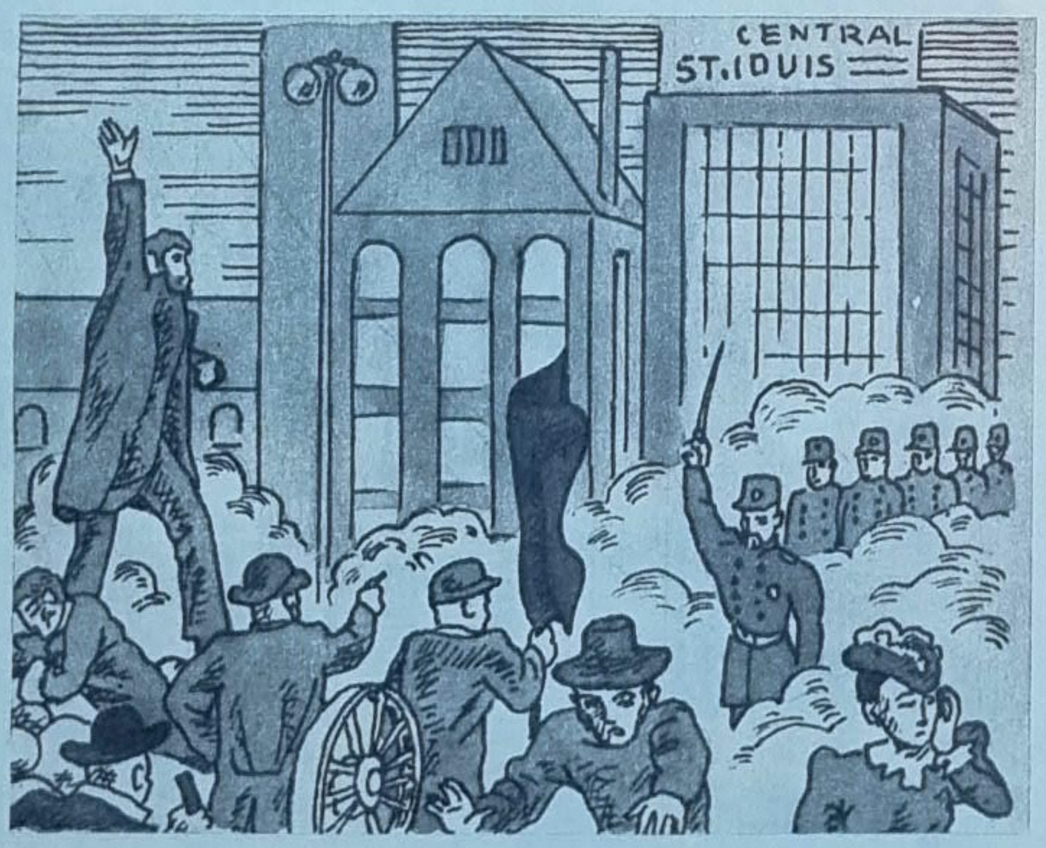

ська війна. За кольорами своїх прапорів ворогуючі сторони стали називатись «червоними» і «білими».

Під багряними стягами ураганно летіли на ворога кіннотники Будьонного, Чапаєва, червоні козаки Примакова. Під стягами революції воювали полки Фрунзе, Щорса і Боженка...

Музей В. І. Леніна в Києві свято зберігає ці легендарні знамена. Ось бойовий прапор уславленого Таращанського полку Першої Української радянської дивізії. Багато написів на ньому. Така традиція тоді існувала — виносити на червоне полотнище ударні заклики і цим стверджувати свою рішимість знищити ворогів трудового народу.

Під багряним стягом восени 1918 року вирушили таращанці, керовані легендарним героєм громадянської війни комуністом Василем Назаровичем Боженком, у свій перший похід на захист Радянської влади. Багато перемог здобували вони. Всенародна слава лягала на багряне їхнє знамено. Під ним червоні бійці визволяли Київ у лютому 1919 року і одержали за це найвищу нагороду — почесний Червоний прапор від Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету.

Ось бойове знамено 191-го стрілецького полку,

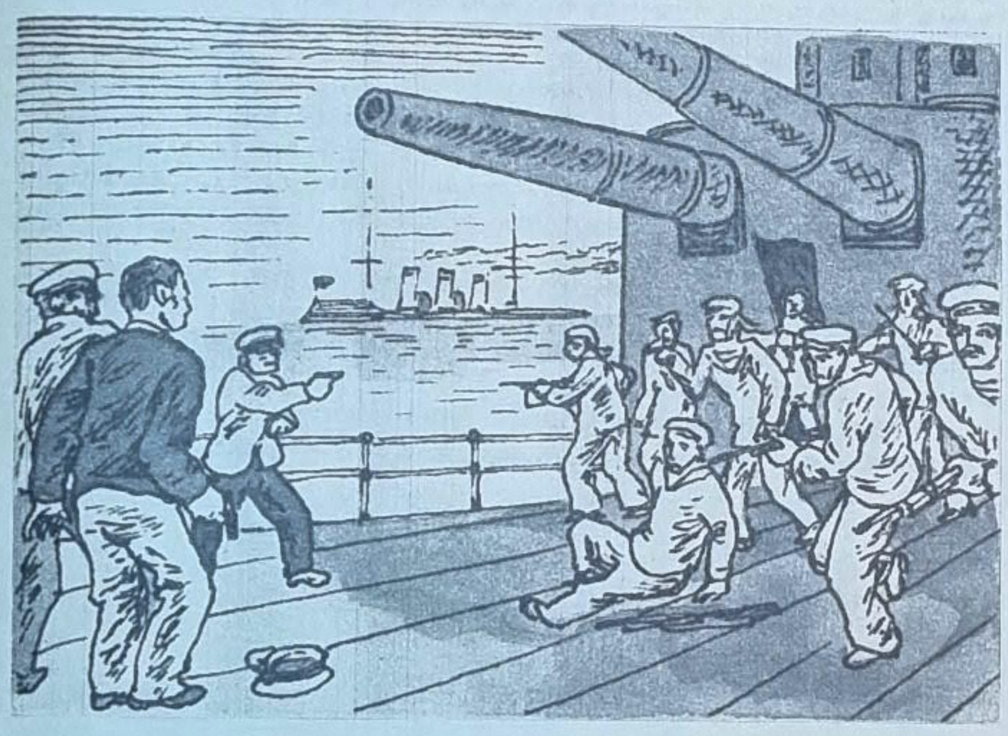

вручене бійцям Всеросійським Центральним Виконавчим Комітетом перед їхнім першим походом на ворога. Цей стяг пам'ятає легендарного Чапаєва. Адже 191-й полк входив до складу 22-ї стрілецької дивізії, якою певний час командував уславлений герой громадянської війни. Під цим прапором полк брав участь у боротьбі за Радянську владу на Україні.

Урочисто звисає бойовий стяг 16-го польового важкого артилерійського полку. Він не раз бував у бою разом з Миколою Щорсом. Бо полк входив до 3-ї бригади 44-ї дивізії, якою командував відважний полководець. А далі — прапор 9-го повітроплавального загону, сформованого у Новгороді. На початку 1919 року російські брати прийшли з цим стягом на Україну, щоб у складі Південного фронту боротися проти інтервентів та білогвардійців.

У Харківському історичному музеї бачимо в одному із залів велике червоне полотнище. Форма його незвичайна — нагадує трикутник з одним заокругленим кутом. А виготовлене воно із старовинного англійського оксамиту. Прапор цей — гордість музею. У верхньому кутку — серп і молот, а далі

через усе полотнище золотими літерами написано: «Питерские рабочие и работницы смелым бойцам Красной Армии Южного фронта. Красному Югу от Красного Севера. Петрогр. Совет Раб. и Красноармейских депутатов и Совет Профес. союзов».

Біля оксамитового полотнища з хвилюючим написом завжди багато відвідувачів. Поруч — кулеметна тачанка Першої Кінної армії. Працівники музею розповідають, що прапор потрапив у їхні фонди одразу ж по закінченні громадянської війни і зберігався там до 1941 року. У дні нападу німецько-фашистських загарбників на нашу країну дарунок пітерських робітників разом з іншими музейними цінностями відправили у тил. Але ешелон потрапив під ворожі бомби. Сталося це на території Воронезької області. Частину унікальних речей заховали жителі навколишніх сіл. Серед них — і прапор. Три роки про місце його перебування ніхто з музейних працівників не знав. Славна реліквія повернулася до Харкова у 1944 році.

Багато хвилюючих біографій червоних знамен, під які ставали до бою за перемогу Великого Жовтня революціонери-ленінці. Вони увібрали в себе кров загиблих борців, надію трудящих людей на нове життя. Ось чому прапор нашої Радянської Вітчизни має червоний колір. І ось чому в новій Конституції СРСР знову стверджується, що Державний прапор Союзу Радянських Соціалістичних Республік являє собою червоне прямокутне полотнище з зображенням у його верхньому куті, біля древка, золотих серпа і молота і над ними червоної п'ятикутної зірки, обрамленої золотою каймою.

Р. ЮРЧЕНКО.

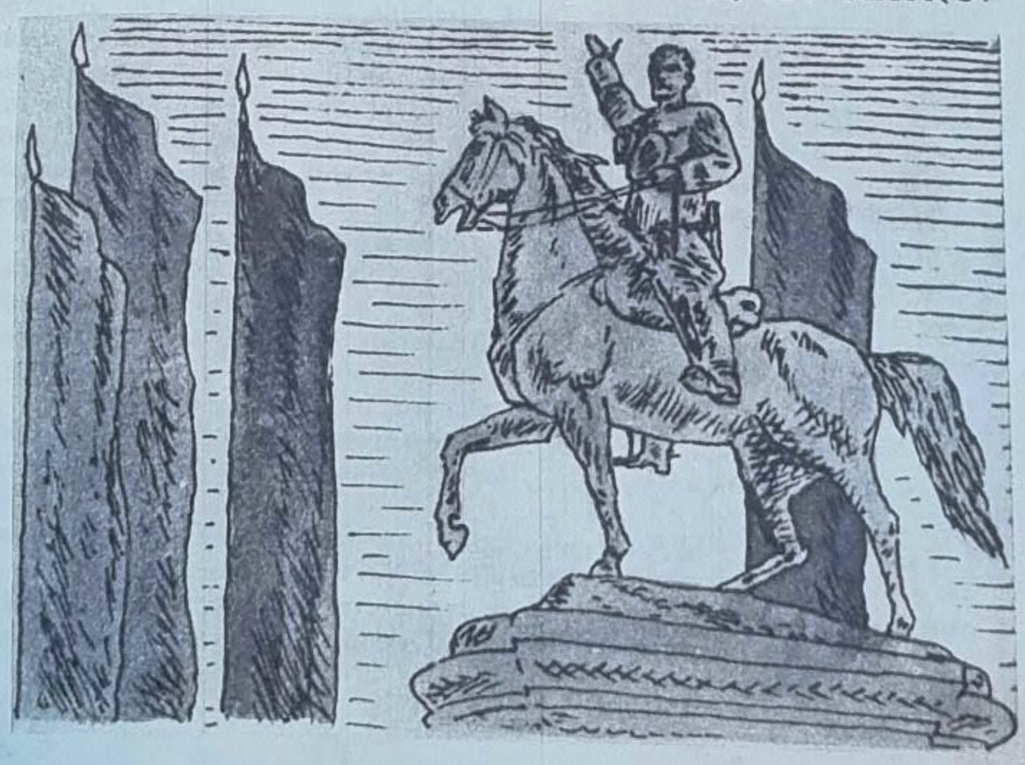

СКІЛЬКИ ЛІТ ТОБІ, „ДИНАМО"?

ПІОНЕРСЬКИЙ ПРИВІТ НАЙУЛЮБЛЕНІШІЙ КОМАНДІ! З ЮВІЛЕЄМ ТЕБЕ, ПРАВОФЛАНГОВИЙ РАДЯНСЬКОГО ФУТБОЛУ!

Фото Й. ШАЇНСЬКОГО.

Київське «Динамо». Рік 1928.

Хто із хлоп'ят, які люблять футбол, не чув про цього чудового футболіста! Заслуженого майстра спорту Антона Леонардовича Ідзковського добре знають і старші покоління любителів захоплюючої гри, і її юні прихильники. Почав грати він у київській футбольній команді «Динамо» від дня заснування клубу. Двадцять років захищав ворота, потім став тренером.

Цього року виповнюється півстоліття з дня народження кращої команди країни — київського «Динамо». Антон Леонардович Ідзковський — жива історія лідера радянського футболу. Сьогодні Антон Леонардович, звертаючись до вас, розповідає про спортивний шлях динамівського колективу.

В листопаді 1927 року в Києві було організовано футбольну команду «Динамо». Її першими гравцями були чекісти і працівники міліції. Захищати ворота запросили мене, випускника технікуму фізкультури.

Перші кроки нашої команди були скромними... У технічній майстерності ми поступалися іншим командам, зате багатьох переважали силою дружби, згуртованості, самовідданості. Тоді й почав зароджуватися стиль знаменитої динамівської гри.

Вже за рік «Динамо» стало однією з провідних команд міста Києва і заслужило визнання численних глядачів. Незабаром виїхали до Москви для зустрічі з одноклубниками столиці, серед яких були досвідчені гравці. Треба сказати, що ми, новачки, не знітилися і сміливо вступили у боротьбу зі славетною командою. Москвичі першими відкрили рахунок, але після цього Синиця зрівняв його, а Малхасов забив переможний гол. І ось перше визнання вже не тільки своїх, а й московських глядачів, перший червоний рядок у біографії команди. Газети писали, що ті, хто не потрапив на цей матч, багато втратили: гості з України грали красиво, винахідливо, артистично.

Вирішено було будувати спеціальний стадіон для тренувань. Вибрали місце недалечко від Дніпра в природному котловані. Щодня після роботи ми приходили сюди обладнувати футбольне поле.

І ось на вулиці Кірова виріс красень — стадіон. Тут ми тренувалися, проводили матчі. Клас команди значно виріс. Пам'ятаю, в 1934 році ми приймали національну команду Туреччини і перемогли з рахунком 9:1! Настав час перевірити свої сили й на зарубіжних стадіонах. Через рік збірна України виїхала до Франції. Турне пройшло вдало: всі зустрічі ми виграли з великим рахунком, а на прощання у нас відбувся матч з командою «Ред Стар», на той час однією з найсильніших у Європі. І тут рахунок був на нашу користь — 6:1. Преса відзначала високу техніку, стрімкі комбінації і коректність радянських футболістів. Фотографії Костянтина Щегодського, Віктора Шиловського, Івана Кузьменка та інших динамівців не сходили зі сторінок зарубіжних газет.

А 1936 року відбувся перший чемпіонат країни і з того часу київське «Динамо» — незмінний учасник цих популярних змагань.

За піввіку свого існування команда «Динамо» знала й тяжкі часи. У роки Великої Вітчизняної війни групі моїх товаришів — динамівців не вдалося вийти з оточення, довелося залишитися в окупованому фашистами Києві. Гітлерівці, намагаючись ство-

Перші старти чотирирічного Олега Блохіна. Поруч — мати майбутнього динамівського бомбардира — заслужений майстер спорту Катерина Захарівна Адаменко.

рити видимість «благополучного життя» на захопленій території, запропонували динамівцям зіграти з німецькою командою «Люфтваффе». В поєдинку, що пізніше дістав назву «матч смерті», здобули перемогу радянські футболісти — 5:3. Динамівці не злякалися погроз і завдали відчутного удару по престижу фашистів, за що незабаром з ними жорстоко розправилися. Пам'ятник, що стоїть на стадіоні «Динамо», нагадує про подвиг моїх товаришів по команді Миколи Трусевича, Івана Кузьменка, Олексія Клименка, Миколи Коротких...

Після війни команду довелося створювати заново. Одні загинули, інші повернулися з тяжкими пораненнями. З'явилися молоді гравці, вихованці дитячих спортивних шкіл. У 1961 році команда вперше стала чемпіоном СРСР. У її складі були такі відомі майстри радянського футболу, як Валерій Лобановський, Віктор Каневський, Олег Базилевич, Андрій Біба, Йожеф Сабо, Юрій Войнов... А всі ж вони починали свій шлях у великий футбол піонерами, більшість — у дворових командах.

Ось уже шістнадцять років, як мій рідний динамівський клуб, міцно посів місце на правому фланзі радянського футболу. На рахунку киян 7 перемог у чемпіонаті країни, чотири — у змаганнях за Кубок СРСР. Динамівці першими в країні завоювали почесні трофеї міжнародного футболу — Кубок кубків і Суперкубок. А блискучих матчів, перемог у різних турнірах важко й злічити. Київське «Динамо» користується величезною популярністю на вітчизняних і зарубіжних стадіонах, демонструє красиву гру, веде чесну спортивну боротьбу.

Успіхи команди пов'язані насамперед з тим, що кожного року до славетного колективу приходить багато гравців з юнацьких команд. Олег Блохін, Анатолій Коньков, Віктор Колотов, Володимир Веремєєв та інші першокласні гравці київського «Динамо» гідно примножують традиції клубу. Ми, ветерани-динамівці, гордимося, що наше місце в команді зайняли такі чудові майстри.

На Україні дуже люблять футбол, тисячі дитячих команд щороку беруть участь у популярних змаганнях на приз клубу «Шкіряний м'яч». Кілька років тому у фіналі цих змагань спеціалісти відзначили добру гру школяра Володі Безсонова. Наполегливі тренування допомогли Володі нинішнього року, будучи в складі юнацької збірної країни, стати чемпіоном світу і добре зарекомендувати себе і в основному складі рідного клубу, і в першій збірній СРСР.

Таких прикладів чимало. Той, хто хоче добитися успіху, не повинен сидіти склавши руки. Якщо у вас, друзі, вже організовано свої команди, завзято тренуйтеся, беріть активну участь у змаганнях «Шкіряний м'яч». І не біда, коли не всім пощастить стати гравцями команд майстрів. Сила, спритність, стійкість, мужність, які прищеплює футбол, залишаться з вами назавжди і ще не раз допоможуть у житті.

Чудовою школою став для юних динамівців досвід відомого майстра шкіряного м'яча Вадима Сосніхіна.

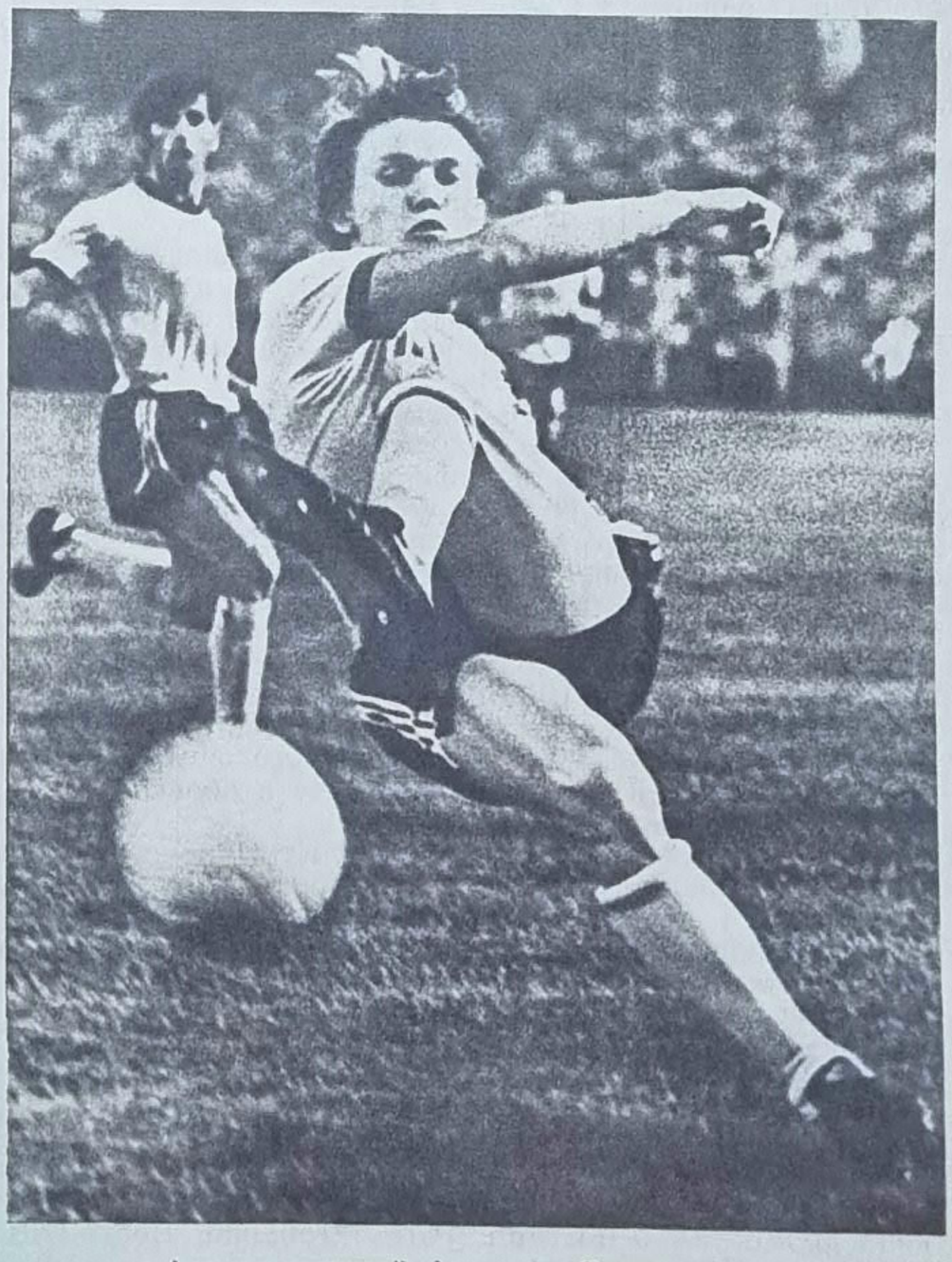

Атакує кращий форвард Європи Олег Блохін.

Куточок юного філателіста

ЕТАПИ ВЕЛИКОГО ШЛЯХУ

Для багатьох юних філателістів стало традицією напередодні Жовтневого свята готувати місце в клясерах та альбомах для нових серій поштових марок. Тримарочною серією відзначають радянські зв'язківці 60-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Перша радянська поштова марка з'явилася до першої річниці Жовтневої революції. Важкий меч, затиснутий у дужій руці, з силою обрушується на ланцюг — таким символічним малюнком художник Р. Зарриньш показує перемогу пролетаріату Росії. Через три роки на поштових конвертах побачили світ марки, малюнки яких відобразили характер нової держави. В цій поштовій серії вперше було відтворено емблему молодої соціалістичної республіки — Серп і Молот.

До 1947 року радянська пошта відзначала тільки «круглі» ювілеї Жовтня. 1948 року вийшло в обіг дві поштові марки, присвячені 31-й річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції. З того часу випуски жовтневих марок регулярно поповнювали колекції філателістів.

Починаючи від першої марки, в радянських поштових серіях відбиваються всі головні події у житті країни. Ювілейні марки також розповідають про грандіозні перемоги радянського народу в галузі промисловості, сільського господарства, науки.

Історія пам'ятає кожну годину Великої революції. 24 жовтня, вночі, в Смольний прибув Володимир Ілліч Ленін і взяв в свої руки безпосереднє керівництво повстанням. Чимало сюжетів марок відображають вождя в Смольному. Ілліч розмовляє з червоногвардійцями і моряком з крейсера «Аврора». Цей епізод відбито на марці 1957 року. На марках відтворено і відомі картини радянських художників, які в своїх творах відображають революційні дні: «В. І. Ленін проголошує Радянську владу», «В. І. Ленін виголошує промову з броньовика на площі Фінляндського вокзалу в Петрограді».

Великою популярністю у філателістів користується яскрава серія «50 героїчних років», що побачила світ десять років тому. Марки і поштовий блок дають можливість за картинами кращих радянських художників простежити шлях країни від Жовтня та героїчних боїв громадянської війни до плану ГОЕЛРО, індустріалізації, перемоги над фашизмом і до великих будов наших днів.

Традицію радянської пошти у висвітленні Жовтневої революції засобами філателії (марками, художніми конвертами, спеціальними гасіннями тощо) підтримали поштові відомства та спілки філателістів багатьох братніх і дружніх країн. В альбомах філателістів — десятки поштових мініатюр, випущених до ювілею Жовтня у Болгарії, НДР, Угорщині, Польщі, В'єтнамі, КНДР, на Кубі, Югославії.

В. АРХИПЧУК.

ЗМІСТ

Гімн Союзу Радянських Соціалістичних Республік 1
До тебе звертається ветерани революції. Жовтень — у наших серцях. Ф. З. Минайленко 2
Наше дитинство — ніжне світання. Вірші М. Сингаївського 4
Рапортуємо тобі, Вітчизно! 6
Рідний портрет. Бувальщина Ф. Бурлачука 8
Літературний конкурс «Жовтневі сурми». Вірші дітей 10
Рік народження. Нарис В. Довжика . . 12
Рапортуємо тобі, Вітчизно! 14
Священні місця рідної Вітчизни. Корабель ранкової зорі (про крейсер «Аврора») . . 16
П'ятирічка ударних піонерських справ. На сонячних гонах. Б. Кравченко 17
Юні «Гавроші». В. Пилипенко. В. Михайлюк 18
Голоси братерства. Північне сяйво. Балада С. Попова 20
Яшка — солдатська пряжка. Оповідання І. Шкаровської 21
Рапортуємо тобі, Вітчизно! 24
Спосіб життя — радянський. Я знаю — місто буде... О. Бондаренко 27
Прапор боротьби і перемог. Р. Юрченко . 28
Спорт. Скільки літ тобі, «Динамо»! Розповідь А. Ідзковського 30

На кольоровій вкладці: художній літопис революції.

На 1-й стор. обкладинки малюнок О. ПРАХОВОЇ.

Макет журналу Д. ЗАРУБИ.

Головний редактор
СИНГАЇВСЬКИЙ М. Ф.

Редакційна колегія:

ВАСИЛЕНКО А. П.,
БИЧКО В. В.,
ВСЕХСВЯТСЬКИЙ С. К.,
ГУБАРЕЦЬ В. В.
(відповідальний секретар),
ДРИГУС І. П.,
ЗБАНАЦЬКИЙ Ю. О.,
КАЧАН А. Л.
(зав. відділом),
КОМПАНЕЦЬ М. І.,
ПАНЧ П. Й.,
СОРОКІНА Д. О.,
СТЕЛЬМАХ М. П.,
ТКАЧ Д. В.

Художній редактор БАЛАНДЮК М. В.
Технічний редактор КЛОКОВА С. М.
Коректор КОВТУН Н. Ю.

Рукописи та ілюстрації не повертаються.

БФ 30147. Здано до набору 16. IX. 1977 р. Підписано до друку 21. X. 1977 р. Формат 60×90¹/₈. Умовн. друк. арк. 4. Обл. вид. арк. 5,7. Тираж 210 000. Зам. 04211. Ціна 15 коп.

Адреса редакції: 252601. Київ-МСП, Пушкінська, 28. Телефони: 25-40-06, 24-33-76, 24-03-13.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

«Пионерия» — ордена «Знак Почёта» ежемесячный журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина (на украинском языке). Ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Адрес редакции: 252601, Киев-ГСП, Пушкинская, 28.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», Киев-47, Брест-Литовский проспект, 94. Формат 60×90¹/₈. Усл.-печ. л. 4. Уч.-изд. л. 5,7. Тираж 2[illegible]. Цена 15 коп.

ТОБІ, РЕВОЛЮЦІЄ!

Музика К. МЯСКОВА.

Слова М. ГАЙОВОГО.

Тобі, революціє,
ми присягаєм —
навчатися гідно і мужньо рости.
В країні дитинства щодня прокладаєм
братерства і дружби мости.

Тобі, революціє,
крок наш і подих, —
лягають дороги назустріч вітрам.
То кличе нас Ленін на труд і на подвиг —
і світ відкривається нам.

Тобі, революціє,
труд наш і пісня,
ми вірні тобі — піонери твої.
А в небі і в серці — весна сонцевісна,
квітчаються ниви й гаї.

Тобі, революціє,
ми присягаєм —
твій колір червоний по світу нести.
І наче знамена, ми гордо здіймаєм
пісень веселкові мости.

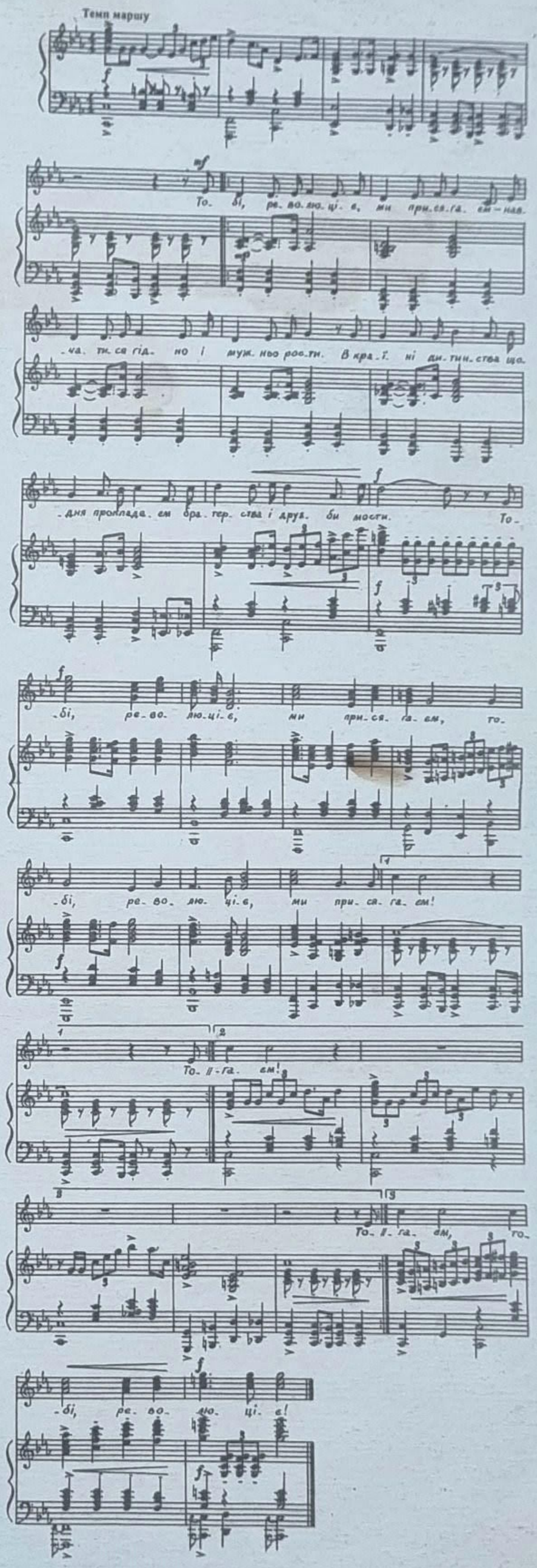

Ціна 15 коп.

Індекс 74394